

Vård i fokus

4 / 2023

Sjuksköterskeföreningen

125 år

Vård i fokus

Nr. 4 December 2023

Årgång 40

Organ för
Sjuksköterskeföreningen
i Finland rf

Ansvarig utgivare:

Annika von Schantz,
telefon 040 537 0376

Redaktionssekreterare:

Sandra Allén,
telefon 045 143 7575

E-post:

sandra.allen@sffi.fi

Pärmillustration eller -bild:

Pixabay

Grafisk formgivning:

Linnéa Sjöholm

Layout:

Sandra Allén

Tryckt hos:

Grano Oy Ab, Vasa

ISSN: 0781-495X

www.sffi.fi

info@sffi.fi

Innehållsförteckning

- 3 **Ledare:** Annika von Schantz
- 4 **SFF:s ordförande 1976–1977,** Ragnborg Peltoniemi
- 6 **SFF:s ordförande 1993–2002,** Märta Marjamäki
- 10 **SFF:s ordförande 2002–2008,** Ann-Helén Sandvik
- 14 **SFF:s ordförande 2008–2013,** Christel Roberts
- 16 **SFF:s verksamhetsledare 1991–2013,** Marianne Falck
- 20 **Åtta regionala föreningar**
- 24 **Livskraft, hälsa och arbete – äldre personers livskraftkällor,**
Tina Söderbacka
- 28 **Annons:** SFF Årets Sjukskötare 2024
- 29 **Annons:** Arcada
- 30 **Årets Sjukskötare 2023**
- 32 **Valborg Louhisto-priset**
- 34 **Sophie Mannerheimmedaljen**
- 37 **Annons:** Åbo Akademi
- 38 **In Memoriam**
- 40 **Svar på tal,** Kinge Berglund
- 41 **Save the date:** SFF
- 42 **Annons:** Novia
- 43 **Svenska Veckan,** Anne Nylund
- 44 **Regionala föreningar & styrelsenytt**
- 46 **Styrelsen och fullmäktige 2023–2026**
- 47 **Annons:** SFF mugg
- 48 **Annons:** SFF 125-årshistorik

Kära medlemmar

Jubileumsåret lider mot sitt slut och kulminerade i oktober med jubileumsmiddagen och Studiedagen 2023 som hade temat "Arbetskraftsinvandring i vården och sjukskötarrollen i förändring". Ca 100 personer deltog i festligheterna.

Föreningen har firat och planer för framtiden har vuxit fram. Detta nummer av Vård i fokus tillägnas föreningens historia med minnen insamlade av föreningens tidigare ordföranden och tidigare verksamhetsledare. I detta nummer presenteras även de regionala föreningarna.

Vår 125-åriga förening mår bra, och vi jobbar hårt på att föreningen skall blomstra år 2048 då 150-årsjubileum firas!

Föreningens ekonomi påverkas av världsläget och det finska samhället. Föreningens förmögenhet består av vår andel av fastigheten Simonlinna och andra placerade medel. Vår förmögenhet förvaltas enligt bästa förmåga och vi är tacksamma över att ha goda samarbetspartners till hjälp. Alla lägenheter är just nu uthyrda. Fondernas avkastning beror på yttre omständigheter som vi inte alltid kan påverka. Styrelsen är medveten om att den ekonomiska situationen kan förändras snabbt, både till det sämre och hoppeligen också till det bättre. Vi jobbar hårt för att få ner kostnaderna för verksamheten, så att föreningens ekonomi skulle vara tryggad i framtiden. Inkomsterna ser inte ut att öka, och tyvärr finns det alltid utgifter.

Verksamheten har aldrig varit statisk, utan påverkas ständigt av förändringar i samhället. Sjukskötarens arbetssituation är bra, tvärtom råder det stor brist på sjukskötare.

Föreningen kärnuppgift är att finnas till för medlemmarna, och medlemmarna är föreningens styrka. Den enskilda medlemmen representeras i styrelsen av sin regionförenings repre-

sentant. Sekretariatet har under hösten skickat ut en förfrågan till de regionala föreningarna gällande önskemål om verksamheten. Det kom tydligt fram att man vill ha kollegialitet och gemenskap, man vill hellre ha umgänge än studiedagar.

Kära medlem, kontakta gärna din egen representant, eller någon av oss andra i styrelsen! Sekretariatet är hjärtat i föreningen, och du är alltid välkommen att kontakta eller besöka Sandra och Doodi!

De första studiedagarna ordnades med två dagars program, senare med program för en dag. Deltagarantalet i studiedagarna har stadigt minskat. På styrelsens planeringsdag 2023 beslöts att inte ordna studiedag år 2024, utan att i stället erbjuda medlemmarna studieresor till olika intressanta ställen med anknytning till sjukskötarprofessionen. För år 2024 planeras en resa till Stockholm. Det preliminära programmet innehåller studiebesök, en föreläsning och middag. Vi vill erbjuda möjlighet till umgänge och intressanta upplevelser i gott sällskap. Följande år, 2025, hålls ICN-kongressen i Helsingfors, en enastående möjlighet för oss alla att delta på hemmaplan. Föreningen deltar i planeringen tillsammans med Finlands Sjukskötare. För år 2026 planeras en studieresa till London med besök på Florence Nightingale muséet.

Fullmäktige sammankommer i mars. Under hösten 2024 har styrelsen sin planeringsdag i Borgå dit även fullmäktige och de regionala föreningarnas ordföranden inbjudes.

Jag önskar er alla en bra början på det nya året 2024, då föreningen inleder sitt 126:te verksamhetsår.

Annika von Schantz
Ordförande

SFF:s ordförande 1976–1977

av Ragnborg Peltoniemi

Ragnborg Peltoniemi var SFF:s ordförande 1976–1977. Hon fick sin sjukskötarexamen 1971 i Helsingfors. Hon har bl.a. arbetat som ledande skötare på sjukhus och hälsovårdscentraler såväl i södra Finland som i Österbotten. Idag bor Ragnborg i Vasa och är en aktiv medlem i regionalföreningen. På de kommande sidorna kan du läsa Ragnborgs minne från sin period som ordförande för Sjuksköterskeföreningen.

Dessa två år inom Sjuksköterskeföreningens verksamhet präglades av aktiv undervisning och information kring den fackliga intressebevakningen. Med tanke på den kommande organisationsförändringen, som innebar bildandet av fackavdelningar på arbetsplatserna, insåg föreningens styrelse betydelsen av att väcka medlemmarnas intresse för dessa frågor.

Verksamhetsledare Valborg Louhisto hade verkat som sjukvårdslärare och undervisning var hennes stora intresse. Hon åkte runt till lokalavdelningarna och föreläste om tjänstekollektivavtalssystemet, arbetsplatsdemokratien, förtroendemannens och fackavdelningens roll o.s.v. samt lärde ut mötesteknik. I en del lokalavdelningar studerades dessa frågor systematiskt inom studiecirkel som hölls kvällstid. Undervisningen av

lokalavdelningarnas funktionärer och förtroendevalda ordnades på sekretariatet.

Föreningens lokal på Simonsgatan hade utvidgats genom att en liten lägenhet intill förenades med sekretariatet. Det gamla kontorsrummet inreddes till ett grupparbetsrum med nya ergonomiska och praktiska flyttbara arbetsbord och stolar. Detta innebar en ny moderniserad look på sekretariatet. I grupparbetsrummet hölls styrelsens sammanträden samt ordnades utbildningstillfällen för mindre medlemsgrupper.

Fullmäktigemötena hölls på den tiden i lokalens stora festsal. (Bör nämnas att ifrågavarande lokal har varit uthyrd sedan sekretariatet flyttade över till Annegatan).

År 1977 handlade även studiedagarnas tema om tjänstevillkorsfrågor. Finlands sjuksköter-

skeförbund ordnade regelbundet studiedagar "Virkaehtopäivät" som behandlade tjänstekollektivavtalsfrågor. Dessa dagar genomfördes tillsammans med förhandlingsparterna kring tjänstekollektivavtalet. Dagarna värderades mycket högt och föregicks av noggranna förberedelser på förbundets sekretariat. Sjuksköterskeföreningen arrangerade nu för första gången liknande studiedagar på svenska runt tjänstevillkorsfrågor och rekommendationsavtalen. Centrala teman var inkomst- och lönepolitik, arbetsmarknadsorganisationernas andel inom tjänstekollektivavtalssystemet, samarbete mellan förtroendemannen och fackavdelningen, samt personalutbildningen på arbetsplatserna.

Studiedagarna hölls på Hotell Korpilampi i Esbo den 30.9–1.10.1977. Bland de inalles cirka 120 deltagarna fanns också representanter för en del lokala arbetsgivare. Dagarna öppnades av Toini Nousiainen, ordförande i Finlands sjuksköterskeförbund. Bland föreläsarna kan nämnas: ordförande Oso Laakso och planeringschef likko Voipio från TOC (Tjänstemannaorganisationernas Centralförbund), avdelningschef Markku Sauri från TOC-T (Tjänstemannaförbunden inom TOC), avdelningschef Henrik Ahlman från Kommunala avtalsdelegationen, regeringsrådet Kalevi Salmiinen, planerare sjuksköterskan Anita Kokkola från Sjukhusförbundet och huvudförtroendeman Valma Silvan från Östra Nylands Hälsovårdscentral i Lovisa. Med denna uppräknig vill jag påvisa standarden på dessa dagar. Vår förening klarade arrangemanget av dessa studiedagar på ett utmärkt sätt och dagarna kan väl jämföras med motsvarande finskspråkiga.

Som ordförande fick jag möjligheten att samarbeta med en mycket sakkunnig styrelse. Följande ledamöter satt i styrelsen under min ordförandeperiod: Anita Hannusas, 1:a viceordförande (Mariehamn), Brita Kurman (Jakobstad), Mona Nieminen (Mjölbolsta), Britt-Marie Nybom (Lovisa), Elvi Lindqvist (Helsingfors), Kerstin Skogman 2:a viceordförande (Helsingfors), Valborg Vendelin (Karis) och Christina Wetterstrand (Vasa). Alla styrelsemedlemmarna hade en lång erfarenhet såväl inom sjuksköterskeyrket som inom fören-

ingslivet. Självt hade jag då utövat mitt yrke endast några år så jag kände mig som en grönögling bland dessa vårdexperter. Däremot kunde jag bidra med mina kunskaper vid beslutsfattningen i fackliga ärenden. Jag hade lärt mig mycket om utrikessekreterare när jag arbetade som utrikessekreterare på Finlands sjuksköterskeförbund i två år.

Det goda samarbetet med styrelsen var mycket givande och det har stannat kvar i mitt minne, trots att det har gått 46 år sedan vi hade vårt sista styrelsemöte!

Ragnborg Peltoniemi
sjukvårdsledare, pensionär
SFF:s ordförande 1976–1977

SFF:s ordförande 1993–2002

av Märta Marjamäki

År 1993, efter 15 år som ordförande, överräckte Anita Hannusas, SF på Åland, ordförandeposten till föreningens mångåriga styrelseledamote och vice ordförande Märta Marjamäki. Inom SFF hade Märta varit styrelsemedlem sedan 1983. Tillsammans med Barbro Österberg och Britt-Mari Lindberg-Elo var Märta även med om att år 1992 återinrätta SF i Åboland.

Det är i år 54 år sedan jag skrev in mig i Sjuksköterskeföreningen. Redan som elever fick vi info om föreningens verksamhet, men då kunde inte studeranden höra till föreningen. Genast 1969 när jag blev färdig sjuksköterska skrev jag in mig.

"Drivkraften" bakom min aktiva tid i föreningen var nog Valborg Louhisto. Hon ansåg att jag skulle med och vara aktiv. Och hon var övertygande – och också envis. Det känns ju därför speciellt fint att jag på Sjuksköterskeföreningens jubileum 28.10.2023 fick motta just hennes stipendium, vilket jag ödmjukt tackar styrelsen och SF i Åboland för!

Min aktiva tid började på lokalföreningsnivå i Åbo och den har fortsatt och fortsätter ännu. Jag ser just regionernas aktivitet som grunden för en levande förening. Utan att förringa huvudföreningens betydelse.

Småningom blev jag invald i huvudföreningens styrelse under ordförande Anita Hannusas tid, år 1983. Jag valdes år 1991 till viceordförande och var föreningens ordförande under åren 1993–2002. Sammanlagt blev det ca 20 år i huvudföreningens styrelse.

Ny organisationsmodell

Jag fick börja min tid som ordförande med en ny

Under föreningens 125-årsjubileumsfest 28.10.2023 på Scandic Grand Marina i Helsingfors samlades föreningens tidigare och nuvarande ordföranden. Fr. vänster: Ragnborg Peltoniemi, SF i Vasa, Märta Marjamäki, SF i Åboland, Ann-Helén Sandvik, SF i Vasa, Christel Roberts och Annika von Schantz båda från SF i Helsingfors med omnejd. Foto: Marice Nedergård.

organisationsmodell, som föreningen antagit. Det första föreningsmötet samlade rikligt med deltagare och till min hjälp som ordförande hade jag en aktiv styrelse och en ny verksamhetsledare. Målet med styrelsens sammansättning var att den skulle representera de olika regionerna. Den åboländska regionala föreningen hade grundats på nytt år 1992, men i Östra Nyland fanns ingen egen regional förening. En av hörnstenarna i mitt arbete som ordförande var just de regionala föreningarna, deras medlemmar och deras jämställdhet. Om en regional förening var aktiv, så syntes det också i huvudföreningens verksamhet. Man säger ju att en förening är lika med dess

medlemmar. Vi satsade därför också på att höja bidragen till de regionala föreningarna för att de skulle satsa på rekrytering av nya medlemmar. Vi ökade också informationen till utbildningsställen, så att blivande sjukskötare skulle få information om föreningen. Det fanns nämligen många som hade svårt att skilja på vår förening och Finlands Sjuksköterskeförbund.

Samhällsutvecklingen avspeglar sig alltid i en förenings verksamhet. Under s g s hela 1990-talet påverkade den ekonomiska recessionen föreningens verksamhet. Samtidigt skulle den nya organisationsmodellen stabiliseras. Det som gemene medlem ute på fältet inte alltid märkte

var att vi satsade på att sätta föreningens inre struktur i skick. Vi hade en ny organisation med en heltidsanställd verksamhetsledare. De minskade hyresintäkterna och lägre fondavkastningarna påverkade föreningens ekonomi. Målet var att medlemmarna inte skulle märka av det strama ekonomiska läget. Föreningens stipendieutdelning fortsatte t ex med endast en mindre nedgång.

En konkret fråga som uppstod under den ekonomiska recessionen var en ökande arbetslöshet bland sjukskötarna. Speciellt svårt var det för de nyutexaminerade. Samhället skulle spara och man satte krav på vårdarbetets effektivisering och rationalisering, vilket bl a syntes som indragning av flera överskötare- och ledande skötartjänster. Vi försökte lyfta upp problemet och som ordförande uppmanade jag att varje medlem aktivt skulle påverka besluten i samhället. Medierna var föga intresserade av sjuksköternas låga löner eller indragna ledartjänster. Föreningen hade dock inga direkta möjligheter att påverka sjuksköternas arbetslöshet.

Höjdpunkten

Höjdpunkten under min tid som ordförande var föreningens 100-årsjubileum. Föreningen firade jubiléet på många olika sätt. Inför jubiléet introducerades det gamla föreningsmärket från år 1907, vilket tagits ur bruk år 1966. Föreningen ändrade också sitt namn så, att det finska "SSY" föll bort. En oljelampa i keramik tillverkades och på initiativ av vår medlem Else-Maj Slotte utgavs ett specialfrimärke, "Sjukvårdsarbete i Finland". Utställningen "Sjukskötarens mission" ordnades i Helsingfors. En del av festligheterna ordnades i samarbete med Finlands Sjuksköterskeförbund. Huvudfesten firades på Svenska Teatern i Helsingfors och kvällsfesten på hotell Radisson med både inbjudna gäster och medlemmar. Efter festligheterna ordnades studiedagar, där ca 230 medlemmar deltog. Temat var "Framtidens sjukskötare inför framtidens utmaningar". Ett alltid lika aktuellt tema.

Alla regionala föreningar ordnade också under jubileumsåret många olika tillställningar, i vilka

jag hade förmånen som ordförande att delta. På så vis fick ett stort antal av medlemmarna möjlighet att fira föreningens 100 år.

Det finns ett par minnen från jubileumsåret vilka jag inte minns med särskilt positiva förtecken. Det ena var samarbetet med Finlands Sjuksköterskeförbund inför jubiléet, vilket lämnade många öppna frågor. Det andra var, att synligheten i medierna, närmast pressen, var speciellt dålig för vår förening trots ihärdiga kontaktförsök. Mest besviken var jag på Hufvudstadsbladet, som nog refererade hundra årsjubiléet och utställningen, men utan att nämna SFF. Samma tidning besvärade sig inte heller att referera vår huvudfest. Endast min artikel om sjukskötarens och föreningens roll i Svenskfinland togs emot av tidningen.

Inför 100-årsjubiléet beslöt styrelsen att uppvakta vid alla avlidna ordförandens gravar. Hela styrelsen deltog i uppvaktningen vid Sophie Mannerheims grav på Sandudds gravgård. Olika styrelsemedlemmar upvaktade därefter på olika håll i landet. I Åbo fanns två ordföranden begravda, nämligen föreningens första ordförande Anna Falcken och ordförande Maj-Lis Juslin. Uppvaktningen vid Anna Falckens anspråkslösa grav gjordes tillsammans med regionala repräsentanter för Finlands Sjuksköterskeförbund.

Ett minne som jag aldrig glömmer härstammar från jubileumsåret och det vill jag dela med er. Det krävdes lite av detektivarbete för att reda ut var avlidna ordföranden fanns begravda. Efter ett intensivt sökande konstaterades att tidigare ordföranden Ann-Marie von Bockhoven var begravd i Forssa. Kransen beställdes och i en fruktansvärd snöstorm åkte jag och dåvarande ordförande för den åboländska regionalföreningen, Britt-Mari Lindberg-Elo till Forssa med en karta över begravningsplatsen, där ingendera någonsin varit. När vi kom fram kunde vi konstatera, att hela begravningsplatsen var intäckt av snö, som ett stort snöfält utan upplogade gångar! Vad göra? Där stod vi med kransen, blåsten ven och snön piskade kring örnen. Men uppvaktningen skulle göras. Så plumsande hit och dit hittade vi till sist fram till Ann-Marie von Bockhovens grav och lade högtidligen ner föreningens krans.

Många minnen

Många trevliga minnen från samarbetet med både styrelsen och de regionala föreningarna dyker upp i mitt minnet. Jag måste ändå lyfta fram vår förra styrelsemedlem Mona Nieminen från Karis. Hennes otroliga berättarkonst då hon refererade händelser från det verkliga livet på Mjöbolsta sjukhus och hennes humor samt glada humör har säkert stannat kvar i minnet hos de föreningsmedlemmar som hade förmånen att få lära känna henne. Det var många skratt efter ibland tunga styrelsemöten! Mona hade också i många år en egen matspalt i Vård i fokus.

Vad har då Sjuksköterskeföreningen i Finland betytt för mig? Vad gav åren som ordförande? Det är svårt att beskriva föreningens betydelse i korthet. Jag tror det enklast kan beskrivas med de framtagna orden från ett planeringsmöte, som styrelsen hade tillsammans med de regionala föreningarna. Mötet kom fram med begreppen: finlandssvenskhet, professionalitet, traditioner och kollegialitet. SFF har alltid erbjudit finlands-svensk kollegialitet och gemenskap. Att träffa kolleger från olika regioner, gamla och nya bekanta, har väckt och väcker fortfarande varma känslor inom mig. Föreningen är ett ställe, där jag känt mig hemma.

Då föreningen blev en ideell förening såg en del det som en stor utmaning, men jag tror att vi sist och slutligen som förening vunnit på det! Vi har kunnat satsa på professionen på ett sätt som kanske inte skulle ha varit möjligt om föreningen fortsatt att fungera som en facklig organisation, där fokus ligger på annat. Gemenskap har också uppstått via våra traditioner och via våra traditioner har vi upplevt gemenskap. I dagens värld tror jag vi behöver sådana värden. Vi ska värna om dem. Genom att läsa föreningens nya historik kan jag garantera att medlemmarna finner dessa värden. Rekommenderar!

Ordförandeskapet i föreningen har betytt oerhört mycket för mig personligen. Jag fick möjlighet att få samarbeta med alla regioner och samtidigt axla ett ansvar som med tanke på vår förenings unika historia inte är så litet och få förunnat. Under dessa år har jag ju också fått goda

vänner och kolleger i alla delar av Svenskfinland. En otrolig förmån! Jag är verkligen ödmjukt tack-sam för mina år som föreningens ordförande! Och det kändes som cirkeln nu skulle ha slutit sig när jag fick motta Valborg Louhistos stipendium. Hennes ord ringer i mina öron: "Du ska sen se till att vara aktiv!"

Med en hälsning till er alla medlemmar kan jag berätta att jag är pensionär sedan 2015. Men jag försöker fortfarande vara aktivt med i föreningens verksamhet, delta i samhällsdebatten och följa med vårdens och Sjuksköterskeföreningens utveckling. Och jag är lika stolt över att vara sjukskötare nu som år 1969 då jag blev färdig! Ett yrkesval och ett föreningsmedlemskap som jag aldrig ångrat.

Märta Marjamäki

SFF:s ordförande 1993–2002

SFF:s ordförande 2002–2008

av Ann-Helén Sandvik

När Sjuksköterskeföreningen 2002 samlades till föreningsmöte stod man inför ordförandebyte. Märta Marjamäki tackade för sig efter nio år på ordförandeposten. Mötet valde enhälligt Ann- Helén Sandvik från Korsholm.

Ann-Helén hade utexaminerats som sjukskötare 1987 och utbildat sig till hälsovårdsmagister och arbetade som lektor. Hon hade verkat i Sjuksköterskeföreningen i Vasa, där hon aktiverat sig redan 1990 då hon blev invald i styrelsen. Inom huvudföreningens styrelse hade hon verkat sedan 1996. Ann-Helén fortsatte sin akademiska bana och doktorerade i hälsovetenskap år 2015.

Aktuellt inom hälso- och sjukvården 2002–2008

Under historiens gång har sjukdomar och farsoter påverkat Sjuksköterskeföreningen och dess medlemmar. Under 2003 drabbades världen av ett coronavirus som gav upphov till SARS (= Severe acute respiratory syndrome eller svår akut respiratorisk sjukdom). Den nya virussjukdomen väckte stor skräck och spridning framför allt i Asien, men fick aldrig fäste i Finland. I jämförelse med den coronapandemi som drabbade världen våren 2020 var SARS bara en försiktig försmak, men sjukdomen klassificerades som en allmänfarlig smittsjukdom och vården förberedde sig för en epidemi. 8 500 personer i 26 länder insjuknade i den nya virussjukdomen, dvs ca var tionde smittad dog. Turligt nog klarade vi oss undan med

blotta förskräckelsen.

H5N1-viruset, dvs fågelinfluensan, var en annan allmänfarlig sjukdom som kom 2006. Viruset smittar inte från människa till människa, men världshälsoorganisationen WHO varnade för att viruset kan mutera och orsaka en pandemi som drabbar människor världen över. Det förekom farhågor om sjukdomens allvar och Finland förberedde sig åter på en eventuell pandemi. Under 2023 har fågelinfluensan gjort comeback och nu avlivas pälsdjur nästan på löpande band för att förhindra att viruset muteras och sprids till människor.

Under min ordförandeperiod förekom två arbetsmarknadskonflikt inom vården. SFF var inte part i målen, men det ligger i sakens natur att detta diskuterades både centralt och regionalt

inom Sjuksköterskeföreningen.

Vårdstrejken på Åland i januari 2003 pågick i tio dagar och ledde till stora störningar i vården. Många operationer och andra vårdinsatser ställdes in, och patienter fick åka till fastlandet för vård. Strejken fick stor uppmärksamhet på Åland och i Finland och ledde till en debatt om arbetsvillkoren inom hälso- och sjukvården i Finland.

Hösten 2007 var det dags för strejk på fastlandet. Förhandlingsläget var låst och hela situationen blev mycket infekterad. Den kommunala arbetsgivaren hävdade att strejken och Tehys varsel om massuppsägningar hotade patientsäkerheten och föreslog att det skulle stiftas en undantagslag som skulle begränsa Tehys stridsåtgärder. Då förlikningskommittén inte kunde nå en lösning drev dåvarande statsminister Matti Vanhanens regeringen igenom en s.k. patientsäkerhetslag, en lag för att tvinga vårdare i arbetskonflikt att arbeta. Lagförslaget var mycket kontroversiellt och det fördes en livlig debatt om tillämpningen av lagen. Tvångslagen, som den också kallades, möttes av en tydlig medborgaropinion. Vårdarna hade ett brett stöd bland allmänheten. Vårdarna kände sig mycket svikna då alla partier i vårens riksdagsval hade tagit ställning till situationen inom vården, pekat på missförhållanden och sagt sig vara villiga att göra märkbara satsningar. Valvira (Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården) fick förfrågningar från vårdpersonal som ville avsäga sig sin yrkeslegitimation och rätt att utöva yrket så att de inte kunde tvingas till arbete om lagen antogs.

Nära mitt hjärta som ordförande

Frågor som var viktiga för mig var hela Svenskfinlands representation i styrelsen, att varje regional förening hade en representant i styrelsen vilket säkerställde en direkt kommunikationskanal mellan huvudföreningen och regionalföreningarna.

Som en ytterligare aktivitet för att stärka bandet mellan huvudföreningens styrelse och de regionala föreningarnas styrelser initierades år 2003 att de regionala föreningarnas ordföranden inbjöds till gemensamt planerings- och diskussionstillfälle tillsammans med styrelsen.

Även datoriseringen var något jag jobbade för på både central och regional nivå. Alla föreningar försågs med egna datorer för att kunna upprätthålla hemsidor för sina regionala föreningsaktiviteter. Detta arbete var klart 2004. I dag är hemsidorna en etablerad del av huvudföreningens webbplats och tillhandahåller aktuell information om regionalföreningarnas verksamhet.

Främjande av medlemmarnas kompetensutveckling låg mig också varmt om hjärtat. Min strävan var att det skulle finnas stipendier för olika utbildningsnivåer och år 2006 inrättades även ett stipendium på postdoktoral nivå. Vid tidigare ordförande Anita Hannusas' död inrättades i enlighet med hennes önskan en minnesfond med syfte att främja forskning och utveckling av äldrevården. Den första utlysningen från fonden skedde 2006.

Utmaningar under ordförandetiden

En ständig utmaning har varit medlemsfrågan. Det medlemsregister som förening hade fungerade inte optimalt och var inte uppdaterat. År 2005 togs ett nytt medlemsregister i bruk, vilket möjliggjorde en enklare och mera lätthanterlig medlemshantering.

En strävan jag antar har präglat föreningen under hela dess verksamhetstid har varit medlemsvärvningen. Även under min ordförandetid var strävan att öka antalet medlemmar i föreningen. Detta har noggrant följts upp och med olika kampanjer gjordes insatser för att försöka motivera till medlemsvärvning. Att koppla storleken på regionalföreningarnas verksamhetsbidrag till antalet medlemmar var en sporre för att värva flera medlemmar.

Ekonomi är en ständig utmaning i en liten förening. En stor del av föreningens inkomster kom från hyresintäkter för lokalerna på Simonsgatan. Dessa var outhyrda under perioder vilket gjorde ekonomin ansträngd då den enda andra inkomstkällan föreningen hade var dividender och avkastningar på placeringar. Att balansera ekonomin så att verksamheten kunde bedrivas utan att behöva tära på kapitlet krävde en ständig uppföljning av det ekonomiska läget.

År 2004 gick föreningens mångåriga sekreterare Carita Kekkonen i pension. Det föranledde diskussioner om hur föreningens sekretariat skulle bemannas, vilken typ av kompetens som behövdes och vilken tjänstgöringsgrad som var den bästa. En person anställdes, men tyvärr blev anställningen inte särskilt långvarig och inom två år hade vi bytt sekreterare två gånger.

Höjdpunkten som ordförande

Det är svårt att säga vad som varit höjdpunkten som ordförande, men visst har jag känt att SFF jobbat för att främja medlemmarnas intressen då vi vid upprepade tillfällen haft direkt kontakt med ministrar. 2006 besökte SSF:s styrelse andra finansminister Ulla-Maj Widenroos. Då framförde vi föreningens synpunkter på bristen på sjukskötare, personaldimensioneringen, lönenivån, sjuksköternas vidareutbildnings- och avancemangsmöjligheter och vårdens ledarskap. Även andra omsorgsminister Eva Biaudet och försvarsminister Elisabeth Rehn, som utsågs till föreningens hedersmedlem år 2006, var politiker som på olika vis involverades i frågor med relevans för föreningens medlemmar.

Vad har föreningen betytt för dej

SFF har betytt oerhört mycket för mig. Från den första medlemskvällen med Sjuksköterskeföreningen i Vasa i slutet på 80-talet har sjuksköterskeföreningen inneburit profession och gemenskap. Sjuksköterskeföreningen, både centralt och regionalt, har gett nytt professionellt kunnande, många nya kontakter och erfarenhetsutbyten med kollegor från hela Svenskfinland. Den har bidragit till att forma mig till den jag är.

Det har varit med stolthet och ära jag, som ordförande, tjänat SFF under alla dessa år. Det gav oerhört mycket samtidigt som det naturligtvis också fordrade sin insats. I och genom Sjuksköterskeföreningen har jag mött ett starkt systemskap och känt en varm, caritativ gemenskap.

SFF har varit en bra skola där jag lärde mig väldigt mycket. Allt från att förstå budgeter, skriva tal och ledare, till kreativt tänkande i kärva situationer. För mig var det inte viktigt att stå i ramp-

ljuset och få äran av olika saker. För mig har det viktiga varit att saker och ting skötts och fungerat. Men visst har det värmt med respons jag fått på sånt jag sagt eller skrivit. Speciellt roligt var att ledarna jag skrev i Vård i fokus, som jag satte ner mycket tid på att formulera, gav positivt gensvar.

Tiden som ordförande för SFF innebar en del hårt arbete, men också mycket roligt och fina minnen som för evigt etsat sig fast i mitt minne. Studiedagarna med sina kunskapsfyllda och intressanta föreläsningar gav intellektuell påfyllnad och stimulans. Medlemskvällar, jul- och jubileumsfester i de olika regionala föreningarna minns jag som varma och trevliga tillställningar. Jag strävade alltid till att delta då jag fick en inbjudan eftersom jag ville vinnlägga mig om att komma ut och träffa de vanliga medlemmarna.

Från tiden som styrelsemedlem, före jag blev ordförande, minns jag speciellt stämningen och gemenskapen i Saariselkä på våra planeringsdagar 2001. Även styrelsens deltagande i ICN:s konferens i Köpenhamn 2001 och den stämningsfulla middagen på den lilla pittoreska restaurangen kommer jag aldrig att glömma! Så många och hjärtliga skratt!

Styrelsens studieresa till Stockholm med skärgårdskryssning en fantastiskt vacker augustikväll var minnesvärd. Att Svenne Rubins underhåll gjorde inte saken sämre.

Studiedag på Nylands brigad

Studiedagarna hösten 2007 var speciella på flera sätt. Dels för att sjuksköterna befann sig i en arbetsmarknadskonflikt och Tehy varslade om massuppsägningar. Dels för att dagarna efter en mångårig paus arrangerades i Ekenäs, dels för att platsen också var annorlunda. Vi var inte på hotell eller konferensanläggning utan på Nylands brigad. Auditoriet där föreläsningarna hölls hade hårda träbänkar men mjuka sittunderlag delades ut för att öka komforten. Lunchen var bricklunch med metallkärl och intogs i den stora matsalen tillsammans med beväringarna. Till kaffet serverades munkar, vad annars!

Temat för studiedagarna var En god start är ingen garanti för friska tonår. Tematiken med

ungas illabefinnande blev kusligt påtaglig i och med att en ung man dagen före hade utfört en skolskjutning i Jokela skola i Tusby. Brigaden hissade flaggor till sorgflaggning i enlighet med regeringens uppmaning och mitt inledningsanförande (som jag skrev om natten före) avslutades med en tyst minut för att hedra de nio människor som miste livet i den fruktansvärda tragedin.

Stor ödmjukhet och tacksamhet

Jag har känt stor ödmjukhet och tacksamhet inför att jag fått förtroende att vara en del av och leda Sjuksköterskeföreningen. Då jag hösten 2019 blev tillfrågad om att delta i skrivandet av Sjuksköterskeföreningens historik inför föreningens 125-års jubileum var det inte helt självklart att tacka ja till uppdraget. Frågor som kom till mig var: Är jag så gammal att jag ombeds delta i ett historikarbete? Vad har jag att bidra med? Är jag värdig uppdraget?

Efter lite övervägande så insåg jag att jag, även om jag inte upplever mig gammal nog trots allt har varit med ett tag och därmed även torde ha något att bidra med. Under ca 25 år som förtroendevald har jag nog samlat på mig en och annan erfarenhet som kan vara till nytta för en historik. Uppdraget att ingå i historikkommittén var en mycket trevlig uppgift som innebar en del sökandet i gamla dokument, många återupplevda minnen och en hel del att läsa. Det är intressant med minnen. Vissa saker kommer man tydligt ihåg. Andra först när man blir påmind om dem.

Arbetet med historiken utföll väl. Aapo Roselius' arbetssätt att genom förankring i de samtida samhällsliga händelserna sätta in föreningen och dess verksamhet i ett större sammanhang ger en helhetsbild och tolkningsram som är viktig för att förstå beslut och agerande i deras rätta sammanhang. Historikens titel blev Profession och gemenskap och i arbetet med historiken blev det tydligt att detta är den röda tråden genom föreningens 125-åriga historia. De yrkesmässiga strävandena har genom historien gått sida vid sida med samvaro och gemenskap, systerskap. Det är samtidigt både intressant och nedslående att många frågor är de samma idag som under histo-

riens gång. Men kanske det är så som livet är; inget nytt under solen, bara i litet annorlunda form.

Sjuksköterskeföreningen har bestått i 125 år och förhoppningsvis kommer den att bestå i minst lika många år framöver. Vi kan känna stolthet över dem som gått före oss och det arbete de gjort. Förhoppningsvis kommer också kommande generationer att känna stolthet över oss och det arbete som görs idag. Och samla det inom pärmar på samma sätt som nu har gjorts i vår 125-års historik. Jag är tacksam över att jag fått förtroendet att på olika sätt vara en del av detta.

Avslutningsvis några ord av Salvador de Madariaga som jag tycker passar för den 125-åriga Sjuksköterskeföreningens väg in i framtiden:

*"Må våra ögon vara idealistens
men våra fötter realistens.
Vi bör gå i den rätta riktningen.
Steg för steg.
Vår uppgift är att fastställa det önskvärda
Och det som i varje tidsepok är realiserbart
Och förverkliga det möjliga i en anda av
hoppfullhet."*

Ann-Helén Sandvik

SFF:s ordförande 2002–2008

Prefekt vid Institutionen för vårdvetenskap,
Högskolan i Borås.

SFF:s ordförande 2008–2013

av Christel Roberts

Christel Roberts valdes till ordförande för Sjuksköterskeföreningen år 2008. Hon blev den 17 ordföranden för föreningen. Christel hade i många år varit styrelseledamot i SF i Helsingfors med omnejd och ledamot i huvudföreningens styrelse sedan 2002. Christel har en gedigen erfarenhet från den kliniska vårdverkligheten och en hälsovårdsmagisterexamen från Helsingfors Universitet. År 2015 blev Christel pensionerad från Arcada, där hon arbetat som vårdlärare i många år.

Vet inte hur mycket jag minns från åren men vissa händelser är tydligare än andra. De årliga planeringsdagarna har varit de som lämnat de starkaste minnena hos mig. Att besöka de olika regionerna och umgås ett par dagar med kollegor från hela Svenskfinland var otroligt givande och roligt. Planeringsdagarna gav möjlighet till otaliga besök på intressanta ställen, trädgårdar, museer och platser och idéer och kreativitet fick en möjlighet att utvecklas i grupparbeten och samvaron mellan de olika regionernas deltagare. Speciellt minns jag planeringsdagarna i Jakobstad med besök till Aspegrens trädgård och Saariselkä fina kyrka, med hela bakväggen av fönster.

Styrelsemötena behandlade många stipendiansökningar och kvaliteten och innehållet förändrades under årens lopp till att bli mera veten-

skapliga och krävande att bedöma. Det var också alltid lika trevligt att kunna dela ut rekreationsstipendier och studerandestipendier åt medlemmar.

Studiedagarna

Studiedagarna under årens lopp hade många högklassiga föreläsningar. Jag minns speciellt ett som handlade om ett projekt om äldre personers medicinering och hur dåligt man känner till medicinernas inverkan på dem. Projektet hade lett till betydande minskning av mediciner och ökat välmående för de äldre. Även föreläsningar om avancerad klinisk vård var aktuellt vid studiedagarna och de har också speciellt stannat i minnet.

Under mina år som ordförande var föreningens ekonomi rätt så ansträngd och gav inte rum för

Christel Roberts. Foto: SFF:s arkiv.

större utsvävningar. Simonlinna renoverades och läget på aktiemarknaden var dålig. Detta ledde till att vi gjorde få resor, ett till Stockholm men annars höll vi oss inom landets gränser.

Föreningen har en viktig plats

SFF har alltid varit viktig för mig, redan innan ordförandeskapet var jag med i Helsingfors föreningen och efter det i styrelsen i olika roller. Annegatans lokaliteter blev bekanta och man kände sig alltid välkommen dit. På Annegatan ordnade föreningens medlemmar också träffar och andra föreningar hade sina möten där.

De största förändringarna var val av ny sekreterare och ordförande till föreningen. Jag var van att Marianne alltid fanns på plats och var tillgänglig då knepiga frågor uppstod och alltid

fick man också ett svar. Jag blev kanske lite bortskämd!

Idag är jag en lycklig pensionär som har 8 barnbarn i åldrarna 2 månader till 22 år. Då jag gick i pension år 2015 började jag föda upp Australienska labradoodles och är ordförande i vår medlemsförening ännu detta år. Tydligt har jag svårt att vara borta från föreningsverksamhet, det har gått som en röd tråd genom åren.

Fortfarande deltar jag gärna i föreningens verksamhet alltid då jag har möjlighet till det men gärna som enbart medlem.

Christel Roberts

SFF:s ordförande 2008–2012

SFF:s verksamhetsledare 1991–2013

av Marianne Falck

Redan under 1970-talet hade föreningen haft en verksamhetsledare, men besluttningen slopades. Under 1990-talet blev verksamheten mera omfattande och aktiviteten på regional nivå ökade. Det blev allt svårare att leda föreningen utan en heltidsanställd verksamhetsledare. Årsmötet 1991 gav grönt ljus till styrelsen att anställa en verksamhetsledare fr.o.m hösten 1991. Valet föll på Marianne Falck som förutom en klinisk erfarenhet även hade erfarenhet av att arbeta som vårdlärare vid Helsingfors svenska Sjukvårdsinstitut och som organisationssekreterare för Tehys regionbyrå för Svenskfinland.

Under slutet av 1980-talet gick föreningen igenom en stor organisationsreform. Från att ha varit en facklig aktör skulle den nu etablera sig som en yrkesideell, svenskspråkig, självständig förening. För att lyckas med det måste föreningen kunna erbjuda en verksamhet som höll medlemmarna kvar, intresserade och gagnade dem. Den första åtgärden blev att anställa en verksamhetsledare som föreningen senast haft under 1970-talet. Verksamhetsledaren skulle leda sekretariatet, utveckla verksamheten allmänt och speciellt i de regionala föreningarna och vara redaktionssekreterare för Vård i fokus och even-

tuellt andra publikationer. Föreningen hade en deltidsanställd sekreterare och en timanställd ekonom.

I september 1991 tillträdde jag tjänsten som verksamhetsledare och innehade tjänsten sedan i 22 år. Jag hann under åren samarbeta med fyra olika ordförande.

Ny beslutsfattning

En första stora utmaning var att få den ändrade beslutsfattningen att fungera. Årsmötet slopades och ett föreningsmöte som hålls vart tredje år infördes. Föreningsmötet väljer ett fullmäktige,

som samlas mellan föreningsmötena. Vid det första föreningsmötet 1993 avgick Anita Hannusas som ordförande och efterträddes av Märta Marjamäki. Med henne hade jag glädjen att samarbeta i nio år.

Den jobbigaste tiden som verksamhetsledare var tiden kring årsskiftet 1992 när både sekreteraren och ekonomen slutade. Allt det som hände följande vår hade jag inte klarat utan hjälp av Valborg Louhisto som tidigare jobbat som verksamhetsledare. På frivillig basis ställde hon upp i vått och torrt!

Och det hände mycket och snabbt. År 1993 firade föreningen 95-årsjubileum. Vård i fokus börjar utkomma med fyra nummer per år, mot tidigare tre, och småningom i färg. Första "årets sjukskötare" väljs och lampan i brons återskapas. Tvådagars studiedagar ordnas årligen. Sjuksköterskeföreningen i Åboland startar på nytt sin verksamhet. Datatekniken utvecklas på föreningen och jag tar själv hand om vårt medlemsregister och ekonomin. Småningom får jag stor hjälp av Carita Kekkonen som anställs som sekreterare på deltid.

Ekonomisk recession

Början av 1990-talet var ekonomiskt kärtvå både för föreningen och också medlemmarna. Den rådande ekonomiska recessionen begränsade starkt verksamheten. Föreningens lokaler på Simonsgatan från vilka hyrorna är den viktigaste inkomstkällan var praktiskt taget alla outhyrda och avkastningarna på placeringarna var dåliga. Styrelsen gjorde dock allt för att kunna fortsätta med stipendieutdelningen, vilket också lyckades. Arbetslösheten bland medlemmarna var högre än någonsin och de som inte kunde betala medlemsavgiften fick den betald från Kamrathjälpen. Många gånger hade vi besök från Sverige, Norge och Danmark som värvade våra sjukskötare. Och många var det som åkte i väg!

Också staten gick in för att spara med konsekvensen att föreningens donationsprofessur i vårdlära småningom upphörde i Helsingfors och förflyttades till Vasa, trots att en hård kamp fördes för att hålla den kvar.

Ett ovärderligt projekt under slutet av 1990-talet var organiseringen av föreningens arkiv som leddes av Marianne Tallberg. I flera månader kom hon praktiskt taget dagligen till föreningen och jobbade med materialet som vi kunde hitta på de mest överraskande ställena. Men till slut kunde materialet överföras till Riksarkivet.

Verksamheten aktiveras

Med regionala föreningarna förde vi konstruktiva diskussioner om vad som kunde intressera medlemmarna och flera hade en aktiv och regelbunden verksamhet. För att öka medlemsantalet påbörjades en informationskampanj till studerande som betydde att varje grupp besöktes två gånger under studietiden, vilket innebar en hel del resor. Men medlemsantalet ökade betydligt. En uppskattad tradition var att i december hålla "öppet hus" på föreningen. Årets större stipendier utdelades och besökarna bjöds på glögg.

Hela året 1998 firades föreningens 100-årsjubileum. I god tid före jubileet återtog föreningen sitt eget föreningsmärke från 1907. Det blev många försök innan vi hade ett märke som vi kvalitetsmässigt var nöjda med. Det intressanta med jubileet var att Finlands sjuksköterskeförbund, som de facto grundades år 1925, absolut ville vara med och fira hundra år av organisering. Det betydde att vissa evenemang planerades tillsammans.

Föreningen lät tillverka en oljelampa i keramik som sedan gavs som gåva i olika sammanhang. Initiativet att få ett eget frimärke krävde ett långt och ihärdigt arbete. Tillsammans med förbundets verksamhetsledare uppvaktade vi ivrigt dåvarande chefen för posten Pekka Vennamo. Det krävdes mycket detaljerade uppgifter om varför föreningen var värd ett eget märke. Men det lyckades och i februari utgavs specialfrimärket "Sjukvårdsarbete i Finland". En utställning "Sjukskötarens mission 1898–1998" byggdes upp i Jugendsalen i Helsingfors. Främst var det föreningens gamla foton och uniformer, samt material från Kirurgiska sjukhusets arkiv som ställdes ut. Det var en stor satsning, men blev lyckad och var väl besökt.

Söndagen den 29 februari hölls föreningens

Till vänster SFF:s tidigare verksamhetsledare Marianne Falck och till höger nuvarande verksamhetsledare Sandra Alldén. Foto: Marit Björkbacka.

huvudfest på Svenska Teatern med efterföljande middag på Hotell Radisson. Dagarna efter festen hölls två studiedagar som fokuserade på framtidens utmaningar. Under jubileumsåret hade jag nöjet att delta i flera fester som ordnades av regionala föreningarna och de var ofta väl besökta. Personligen upplevde jag det alltid som en höjdpunkt att få delta i regionala aktiviteter och träffa medlemmarna. År 2003 fick också Östra Nyland en egen förening som man jobbat för länge.

Evidensbaserat vårdarbete

Det stora nationella hälsoprojektet med syftet att effektivisera vården fick föreningen att lägga vikt vid betydelsen av vårdforskning. Målet var att jobba för en bättre koppling mellan forskningen

och det praktiska vårdarbetet. Sjukskötarnas beslut i vårdarbetet skulle bygga på "vetenskapligt beprövad kunskap." Och föreningen gick in för att stöda utvecklingen av "evidensbaserat vårdarbete". Vi var med i olika projekt som följde med utvecklingen av forskningen och dess tillämpning i vården. De var också viktigt att föreningens språkrör Vård i fokus skulle innehålla mera evidensbaserade artiklar och stöda tillämpningen av forskningsresultat. Ett redaktionsråd tillsattes och det sammankom vanligen ett par gånger inför varje tidning. Som redaktionssekreterare för tidningen hade jag ett ovärderligt stöd av redaktionsrådet. Också när jag vart femte år sammanställde Epione, föreningens jubileumsskrift, arbetade rådet med innehållet.

Medlemsvärvning

Trots att medlemsantalet ökade blev inte balansen mellan pensionärer och yrkesaktiva den man önskade. Det räckte inte med information under studietiden för att få nya medlemmar när de utexaminerades. Ett problem som jag ständigt upplevde var att speciellt unga medlemmar, men också äldre, hade svårt att skilja mellan föreningen, förbundet och Tehy. Det gällde att vara mycket exakt i informationen. När stadgarna ändrades och studerande kunde få gratis medlemskap redan under studietiden ökade medlemsantalet markant. Studerande fick Vård i fokus och kunde ansöka om stipendium. Jag minns hur jobbigt det var att bära med sig stora mängder Vård i fokus för att göra reklam för tidningen. Ofta betonade jag någon artikel som de kunde ha glädje av i studierna.

Några gånger under åren riktades enkäter till medlemmarna med frågor om vad som var det viktiga i verksamheten och vad de önskade. Tidningen låg alltid högt på önskelistan, likaså stipendierna och samhörigheten.

Brist på sjukskötare

Från att ha haft ett överbud på sjukskötare började man tio år senare ha en brist på dem. Också antalet sökande till utbildningarna minskade. För att diskutera problemet bildades ett finlands-svenskt nätverk mellan de svenskspråkiga yrkes-högskolorna, föreningen och Tehy. Under ledning av Iselin Krogerus-Therman sammankom vi flera gånger för att fundera på hur branschens attraktionskraft kunde ökas och hur arbetslivet kunde bli mera flexibelt. På Arcada hölls ett ledarskapsseminarium för ledare och lärare där man konstaterade att det värdefulla och speciella i vårddyrket beskrivs och betonas alldeles för lite bland allmänheten. Oftast läser man i medier sådant som är negativt. Under hela min tid som verksamhetsledare hade vi problem med att få de stora dagstidningarna intresserade av det vi sysslade med. Det var lättare att få in material i lokala tidskrifter. Också andra projekt under åren hade syftet att marknadsföra sjuksköteryrket.

Simonlinna renoveras

Föreningen och sekretariatets verksamhet prövades hårt i flera år när en total linjesanering gjordes i hela huset. Det var tur att föreningen hade en självskriven plats i husets styrelse, som tidvis sammankom varje vecka under saneringen. Då visste man åtminstone lite om vad som var att vänta. Det var ett väldigt pusslande med hyresgästerna om hur mycket de kunde vara på plats och vilken hyra de skulle betala. Det gamla, delvis skyddade huset var krävande och motgångarna var många. Flera månader jobbade jag med munskydd och hörselskydd. Samtidigt renoverades föreningens sekretariat och fick nytt kök och nytt badrum. Och föreningens ekonomi belastades.

125 år av verksamhet

I skrivande stund har föreningen hela året firat 125-årsjubileum. Händelserna under dess långa historia har dokumenterats i historiken "Profession och gemenskap, Sjuksköterskeföreningen i Finland 1898–2023" skriven av Aapo Roselius. Historiken är intressant, välskriven och lättläst. Verkligen en bok som alla medlemmar borde fördjupa sig i. Man får en nyanserad förståelse för utvecklingen av professionen, vårdverkligheten och föreningens verksamhet, samt hur mycket som påverkar förändringarna och utvecklingen. Den visar också hur aktivt sjuksköterna själva jobbat för utveckling.

Studiedagen "arbetsplatsinvandring i vården och sjukskötarrollen i förändring" hade ett högaktuellt tema. Och jubileumsfesten på kvällen blev en höjdpunkt!

Marianne Falck

SFF:s verksamhetsledare 1991–2013

Åtta regionala föreningar

Sjuksköterskeföreningen i Finland:s styrka finns hos de åtta regionala föreningar. Föreningarna är utspridda runtom i Svenskfinland och arrangerar aktiviteter för sina medlemmar på ort och ställe. Den äldsta av föreningarna är grundad år 1925 och den yngsta år 2003. Som medlem av Sjuksköterskeföreningen kan du fritt välja vilken regional förening du vill höra till. Nedan kan du som läsare bekanta dej närmare med de olika regionala föreningarna. Delar av texten är tagen ut föreningens historik "Profession och gemenskap".

Sjuksköterskeföreningen i Vasa

SF i Vasa, grundad 1925, är den äldsta och största av SFF:s regionalföreningar. När föreningen 2015 firade sitt 90-årsjubileum på Svenska Klubben i Vasa kunde man uppvisa ett medlemstal som närmade sig 700. Föreningens verksamhetsområde sträcker sig från Oravais i norr till Korsnäs i söder. Till föreningens verksamhet hör den traditionella ljusmässan tillsammans med Vasa svenska församling.

I samband med årsmötet i februari arrangeras ofta en föreläsning eller ett studiebesök inom den egna regionen. Välbesökta medlemskvällar med olika aktuella

teman samt uppskattade julfester har ordnats. Föreningen i Vasa har i många år arrangerat studie- och rekreationsresor såväl inom hemlandet som utomlands. En viktig del av verksamheten är stipendier och medlemssponsorerings.

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 556
Hedersmedlemmar: 12
Studerandemedlemmar: 113
Inalles: 681
Medelålder: 54 år

På bilden ovan de regionala föreningarnas ordföranden. Fr. vänster: Rose-Mari Holmberg, SF i Sydösterbotten, Annika Kvist-Östman, SF i Vasa, Marika Innanen, SF i Östra Nyland, Nette Kumlin, SF i Helsingfors, Monica Mattila-Ekholm, SF i Västra Nyland, Charlotta Liesipuro, SF i Åboland, Sussi Sjövall, SF på Åland och SF i Mellersta Österbottens viceordförande Sissel Lövsund. Foto: Marit Björkbacka.

Sjuksköterskeföreningen i Mellersta Österbotten

SF i Mellersta Österbotten grundades 1935 och sträcker sig från Nykarleby i söder till Karleby i norr. Föreningen har bl.a. arrangerat ljustämnor i Jakobstads kyrka och under flera år deltagit med blodtrycksmätning i Gammaldagstorget under Jakobs Dagar i Jakobstad.

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 432
Hedersmedlemmar: 10
Studerandemedlemmar: 19
Inalles: 461
Medelålder: 57 år

Sjuksköterskeföreningen i Sydösterbotten

SF i Sydösterbotten grundades 1939. Föreningen fokuserar på samhällsengagemang, stipendieverksamhet, insamling av medel, vårdforskning och rekreation. Till föreningens samhälleliga engagemang hörde bland annat att vara initiativtagare till barndagvården i Kristinestad i början av 1970-talet samt deltagande i en massprotest på 1990-talet för att förhindra nedskärningar i jourverksamheten vid Bottenhavets krets sjukhus. Föreningen var från och med mitten av 1990-talet samarbetspart i en regional vårdforskningscentral tillsammans med

Vasa universitet och Österbottens högskola. Projektet tog slut 2009. Föreningen delar ut ett stipendium till en sjukskötarstuderande från trakten. Under året arrangeras utflykter i närmiljön och teaterresor, ibland tillsammans med systerföreningen i Vasa.

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 177
Hedersmedlemmar: 7
Studerandemedlemmar: 5
Inalles: 189
Medelålder: 58 år

Sjuksköterskeföreningen på Åland

SF på Åland grundades 1942. Dess medlemstal har utvecklats från 15 personer under första året till nästan 500 medlemmar under 2010-talet. Anita Hannusas och May Flodin, föreningens starka profiler från och med 1970-talet, ville fokusera på kunskaps- och utbildningsfrågor. Under 2010-talet har fokus varit mer på social samvaro och avkoppling, som ska hjälpa medlemmarna att orka med arbetet. Inom föreningen finns ett starkt hembygdsintresse och man håller möten på olika platser på Åland samt deltar i den årliga påskmarknaden i Mariehamn.

Varje höst arrangerar föreningen ett föreläsningssmöte, under vilket man även delar ut vandringspokalen "Syster Valborg", en docka donerad 1992 av May Flodin. Utmärkelsen går till en "sjuksköterska, specialsjuksköterska, hälsosyster eller hälsosyster-barnmorska som på ett medmänskligt, kärleksfullt och professionellt sätt under året utfört sitt arbete."

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 469
Hedersmedlemmar: 8
Studerandemedlemmar: 61
Inalles: 538
Medelålder: 53 år

Sjuksköterskeföreningen i Åboland

SF i Åboland grundades 1937 och verkade fram till 1980, då den lades ner på grund av de omorganiseringar som gjordes på riksnivå. Föreningen grundades på nytt 1992. Verksamhetsområdet omfattar Åbo med omnejd samt skärgårdskommunerna Pargas och Kimitoön. Aktiviteterna har haft som mål dels professionell utveckling, dels samvaro och rekreation. På 1990-talet deltog föreningen på Kvinnomässan i Åbo.

Samarbetet med Åbolands Vårdutbildning har utgjort en viktig hörnsten i verksamheten. Föreningen har haft mycket samarbete med andra regionala föreningar och arrangerat bland annat resor tillsammans med SF i Västra Nyland. Den årliga kalendern fylls med studiebesök i verksamhetsområdets vårdinrättningar, resor, kulturupplevelser och fester.

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 251
Hedersmedlemmar: 5
Studerandemedlemmar: 45
Inalles: 301
Medelålder: 53 år

Sjuksköterskeföreningen i Västra Nyland

SF i Västra Nyland grundades 1954. Föreningen sträcker sig från Hangö till Lojo och Ingå och har ca 360 medlemmar. Föreningen vill ge en guldkant i vardagen för medlemmarna genom till exempel julfest, åka på teater eller äta middag. Det har även ordnats kryssningar och utlandsresor.

På våren i samband med Internationella Sjukskötardagen har det blivit tradition att på olika orter i Västra Nyland ordna med rekreation, det kan vara allt från vandring i naturen till att gå på restaurang och äta gott.

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 317
Hedersmedlemmar: 6

Studerandemedlemmar: 33

Inalles: 356

Medelålder: 60 år

Sjuksköterskeföreningen i Helsingfors med omnejd

SF i Helsingfors med omnejd grundades 1984. Medlemsantalet var vid millennieskiftet närmare 800, men efter att Östra Nyland fick en egen förening har medlemsantalet i början av 2020-talet rört sig kring 500. Föreningen använder sig av huvudföreningens möteslokaler på Annegatan där man arrangerar medlemskvällar, fastlagsfester med ärtsoppa och punsch samt julfester.

Statistik:

Ordinariemedlemmar: 416

Hedersmedlemmar: 6

Studerandemedlemmar: 99

Inalles: 521

Medelålder: 59 år

Sjuksköterskeföreningen i Östra Nyland

SF i Östra Nyland grundades 2003 och är den yngsta av regionföreningarna. Tidigare var Östra Nyland representerat i Helsingforsföreningen. Verksamhetsområdet är stort och omfattar allt mellan Pyttis och Sibbo. Det har visat sig vara utmanande att samla svenskspråkiga sjukskötare från ett så stort område och bland annat julfester har man försökt ordna turvis i Borgå och Lovisa. Medlemsantalet visar att landskapet är mer finskspråkigt än tidigare, vilket återspeglas även bland sjukskötarkåren. För att väcka intresse bland yrkeskåren har föreningen arrangerat bland annat temakvällar och paneldebatter med politiker. Verksamheten har såsom hos de flesta regionföreningarna riktat sig alltmer på rekreation och medlemmars välbefinnande bland annat i form av "Må bra-dagen" med dess olika aktiviteter.

Statistik:

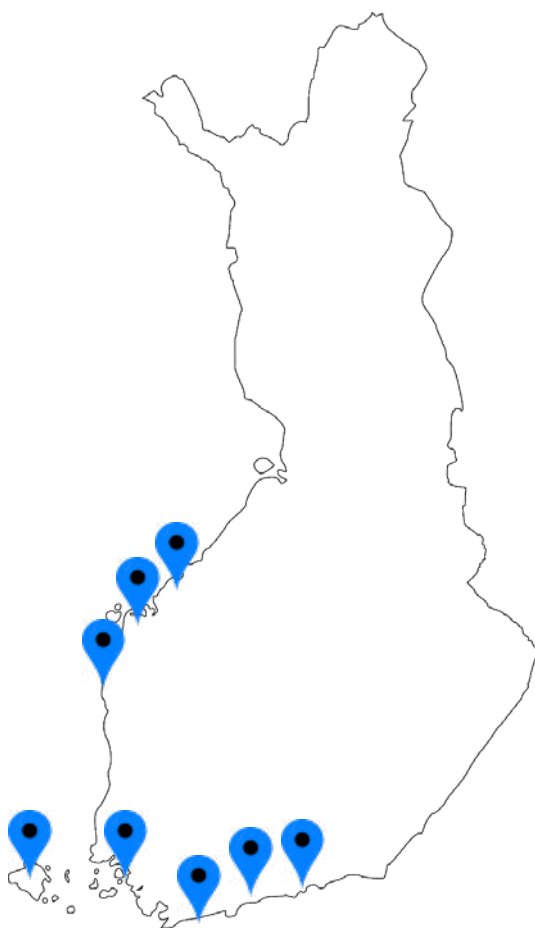
Ordinariemedlemmar: 208

Hedersmedlemmar: 2

Studerandemedlemmar: 15

Inalles: 225

Medelålder: 60 år

Medlemsstatistik per 16.11.2023. Studerandemedlemmarna fördelas ojämnt i regionalföreningarna pga om det finns en yrkeshögskola på orten. Medelåldern för en förening med många studerande, ger en lägre medelålder.

Livskraft, hälsa och arbete - äldre personers livskraftkällor

av Tina Söderbacka

Idag är målet i många länder att höja pensionsåldern. Bristen på arbetskraft inom många områden blir större samtidigt som människans förväntade livslängd ökar. Därför behövs kunskap om hur man kan stödja äldre arbetstagare att orka i arbetslivet. Fram till år 2030 kommer äldre arbetstagare att öka i EU (1). Därmed blir medelåldern på arbetskraften högre.

I de flesta EU-länder är den officiella pensionsåldern 65 år (2). I många länder är pensionsåldern uppskattad i relation till den förväntade livslängden och man har som mål att höja den allmänna pensionsåldern och förebygga tidigt utträde från arbetslivet. För att garantera tillräckligt med arbetskraft i framtiden, bör arbetstagarna redan nu förlänga yrkeskarriären.

Nedsatt arbetsförmåga och sjukpension utgör stora utgifter för samhället. Dessutom inverkar en försämrad arbetshälsa på människans eget välbefinnande och välfärd i och med det lidande som sjukdomar medför samt en minskad inkomst. Största orsaken till sjukpension i Finland (år 2021) är mental ohälsa, 33 %. Problem i stöd- och rörelseorgan är näststörsta orsaken till sjukpension, 32 %. I Finland har pensionsåldern stigit på grund av pensionsreformen 2017 och det har också skett en minskning av nya sjukpensioners antal. Finlän-darna gick i arbetspension ett halvt år senare år 2021 än år 2020 (3).

Arbetsförmåga

Befolkningens stigande ålder och samtidig brist

på arbetskraft inom hälso-och sjukvården är ett växande problem. I Finland behövs 200 000 nya jobb inom social- och hälsovårdssektorn fram till 2030. Enligt Världshälsoorganisationen, WHO (4), behövs det omkring 40 miljoner nya arbeten globalt inom hälso-sjukvården fram till år 2030.

Även om det har skett positiva förändringar med avsikt att förlänga arbetslivet finns det behov av att fokusera på äldre arbetstagares arbetsförmåga, och hur de kan fortsätta att arbeta till pension och kanske även efter uppnådd pensionsålder. Syftet med företagshälsovårdslagen i Finland är att främja arbetstagarnas arbets-och funktionsförmåga (5). Detta blir en allt viktigare uppgift.

Arbetsförmågan beskrivs som en balans mellan människans personliga resurser och arbetet. Dessa resurser består av hälsa och funktionella förmågor (fysiska, psykiska, sociala), utbildning, kompetens, värderingar, attityder och motivation. Även familjen och närstående inverkar på denna balansgång och hälsosamma levnadsvanor och intressen stärker hälsan och funktionsförmågan. Arbetsförmågan är resultatet när individuella

faktorer sätts i relation till arbetskrav (fysiska och psykiska), arbetsgemenskapen och organisationen samt arbetsmiljön (6, 7).

Framför allt hälsa och arbetsförmåga, personliga motiv, stöd utifrån samt stöd från arbetsgivare och företagshälsovård inverkar på hur länge man fortsätter i arbetslivet. Fortsatt arbete för arbetstagare över 63 år görs bland annat tack vare god hälsa, professionellt kunnande, utmanande arbete, stödjande arbetsatmosfär och gott ledarskap. Pensionering är en individuell process, en process som sker stegvis (8). Enligt många forskare är arbetsförmågan av den största betydelsen för pensionsplaner (9). Vilja att fortsätta arbeta för både män och kvinnor och att arbeta efter pension har ofta icke-finansiella orsaker, utan beror på att arbetet ger en mening i livet och sociala kontakter. Detta upprätthåller hälsa för äldre personer (10, 11).

För att förlänga arbetslivet och stödja äldre arbetstagare behövs interventioner/aktiva insatser, genomföras både av företagshälsovården och arbetsgivaren. Vid planering av interventioner bör man beakta att många anställdas mentala process kring pensionering börjar redan vid 55 års ålder (12).

Syfte och teoretisk utgångspunkt

Avhandlings syfte var att få en ny förståelse om äldre personers livskraft generellt och i arbetslivet – samt att utforska vad som ger den äldre arbetstagaren livskraft att fortsätta arbeta och hur detta kan stödjas. Genom att klargöra detta kan man stödja människan på individnivå, samtidigt som kunskapen kan gagna arbetsgivare och samhället.

De teoretiska utgångspunkterna utgjordes av den syn på hälsa och livskraft som utvecklats inom den caritativa vårdteorin (13). I denna teori ses hälsa som mer än frånvaro av sjukdom (14). WHO introducerade definitionen av hälsa 1948 som "ett tillstånd av fullständigt fysiskt, mentalt och socialt välbefinnande och inte bara frånvaron av sjukdom eller handikapp" (15). Hälsa kan upplevas trots sjukdom, och det salutogena perspektivet betonar hälsa och hur man kan stödja hälsan

(14, 16). Livskraft är den innersta dimensionen av hälsa och har beskrivits som hälsans kärnsubstans och essens, en kraft av energi, glädje och lust till livet (13, 17).

Avhandlingens uppbyggnad

Avhandlingen består av tre publicerade artiklar. Den första delstudien beskriver vad som inverkar positivt och negativt på livskraften för den äldre människan, en studie gjord bland hemmaboende 65- och 75-åringar i Sverige och Finland. I delstudien analyserades 2579 enkätsvar på två öppna frågor.

Den andra delstudien beskriver vad som ger livskraft för den äldre arbetstagaren (> 60 år) att fortsätta arbeta. Delstudien är en intervjustudie och gjordes inom hälso- och sjukvården. Totalt 15 personer i åldern 59–65 år deltog i studien.

Den tredje delstudien redogör för vilka interventioner som blivit gjorda på arbetsplatser för att stödja äldre arbetstagares hälsa och vilka effekter dessa interventioner haft på arbetsförmågan.

Delstudie 1

Deltagarna i första delstudien (18) ansåg att det som inverkar positivt på livskraften är den närmaste familjen och en trygg och bekräftande gemenskap. Känslan av att få dela både glädje och sorg och att få hjälpa är viktigt i gemenskapen. Möjlighet att åldras med sin partner och att finnas till för barn och barnbarn gav deltagarna styrka. Förutom att ha en familj som bryr sig om en, så är det minst lika viktigt att känna sig behövd och hjälpa till när familjen behöver hjälp. Relationer som bygger på ömsesidigt delande och gemenskap, som involverar kärlek är en källa till livskraft.

Arbete i denna åldersgrupp är ofta frivilligt och i form av obetalt arbete men känslan av att vara nyttig och ha en roll är viktigare än lön. Genom att hjälpa andra personer hjälper de sig själva att vara fysiskt och psykiskt aktiva.

Tillräckligt god hälsa fanns ofta i svaren som en förutsättning för ett aktivt liv. Intressen i form av fysisk aktivitet och kulturella aktiviteter ger

också livskraft. Möjligheten att bo hemma är värdefullt. Integritet är viktigt, hemmet är förknippat med självständighet och självbestämmanderätt. Att kunna ta hand om sig själv är en källa till styrka och stolthet.

En svår period kan vändas till en styrka och efteråt kan man känna sig tacksam och starkare. Insikten om att man har överlevt motgångar, kriser eller sjukdom ger styrka att fortsätta leva. Ett uttryck för andlig styrka, såsom en positiv inställning till livet och personlig tro ger styrka att hantera det dagliga livet och en tro på ett liv efter döden ger trygghet, hopp och ger en känsla av att livet är mer än vad vi ser och upplever nu.

Åldrande som innehåller sjukdom och ett begränsat liv i relation till fysiska faktorer och sämre fysisk hälsa inverkar mest negativt på livskraft, följda av allmän oro och livskriser, såsom händelser i världen och i närmiljö. Det noterades dock att även om man har en sjukdom så kan man fortfarande ha ett bra liv.

Delstudie 2

I resultaten från den andra delstudien (19) konstaterade informanterna att ett meningsfullt arbete, att känna sig nyttig och behövd ger livskraft att orka arbeta. Att hjälpa andra ger en känsla av tillfredsställelse. Äldre arbetstagare inom vården ansåg att arbetet ger mening i livet p.g.a. dess innehåll. Många av informanterna nämnde att ett liv utan arbete skulle kännas tomt. De kände att de får bekräftelse av sitt arbete genom att se nöjda patienter, så deras arbetsinsats har betydelse. De ansåg att det är viktigt att man har ett intressant arbete som man är engagerad i, att få se och lära sig nytt samt att få ta del av nya forskningsresultat. Nya arbetsuppgifter och utmaningar stöder viljan att fortsätta arbeta.

Informanterna betonade att goda relationer och en känsla av att vara en del av arbetsgemenskapen inverkar positivt. Att ha roligt med kollegor och att se resultat av teamarbete stärker samhörighet och arbetsgemenskapen. En del kunde dela både sorg och glädje med kolleger. Feedback från patienter, kolleger och förmän är viktig, det ger en känsla av att vara nödvändig

och värdefull och att man har en roll i sitt team. Rutiner och en rytm i arbetsdagen erfars som positiva.

Arbetsmiljön, förmåner, ett gott ledarskap, en rättvis förmän, introduktion i uppgifter och någon som har tid att ge stöd när det behövs inverkar på hur länge man vill fortsätta i arbetet. En god arbetsmiljö där rutiner är välplanerade och öppen kommunikation på arbetsplatsen stöder den äldres arbetsförmåga.

Friheten att själv bestämma om man vill fortsätta arbeta upplevs som positivt av de som uppnått sin pensionsålder. Möjlighet att använda sin erfarenhet och samtidigt lära sig något sporrar till att fortsätta arbeta. De ansåg att om deras kunskaper inte används känns det som den kompetens de besitter inte utnyttjas.

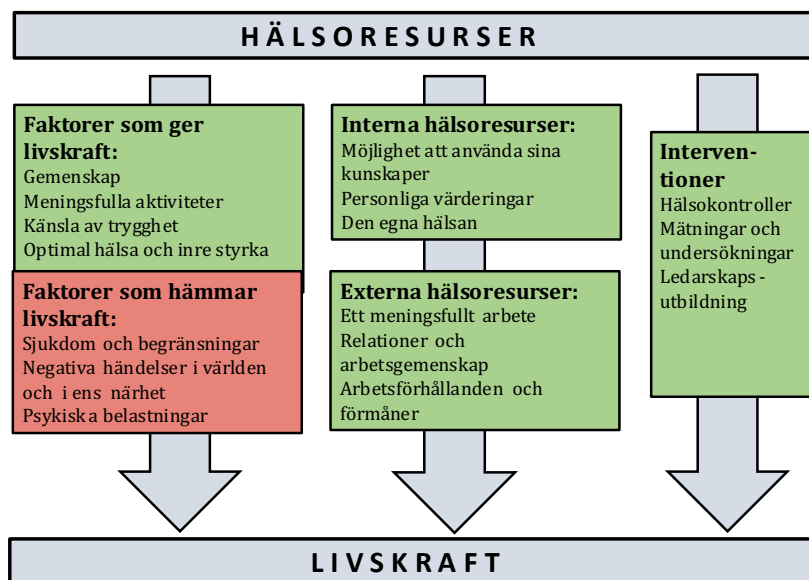
Delstudie 3

I den tredje delstudien (20) undersöktes vilka interventioner som gjorts för att stödja äldre arbetstagares hälsa och vilka effekter dessa interventioner har haft på arbetsförmågan. Tre huvudkategorier framkom ur denna scoping review:

- Hälsokontroller och rådgivning för arbetstagare på en individuell nivå kan stödja äldre arbetstagares arbetsförmåga.
- Mätningar och undersökningar eller screening stödjer också arbetstagarens arbetsförmåga
- Ledarskapsutbildning, stöd från förmän och förbättring av arbetsmiljön visade sig ha positiv effekt på hälsa och arbetsförmåga.

Att utbilda förmän var en intervention som användes för att förlänga personalens deltagande i arbetslivet. Stöd från kollegor, förmän och informella nätverk ansågs som positiva. Möjligheten till samtal med sin förmän visade en positiv effekt på hälsoresultat och ökad arbetsförmåga. Ledare bör ta hänsyn till olika skeden i livet, varav de äldres arbetstagarnas arbetsperiod är ett skede.

Förhållandena på arbetsplatsen, såsom arbetsuppgifter och arbetsgivarens attityd påverkar också arbetstagarnas möjligheter att förlänga arbetslivet.

Figur 1. Äldre personers hälsoresurser som stödjer eller hämmar livskraft (2022).

Resultat

Hälsoresurser som stöder livskraften och faktorer som inverkar negativt på livskraften är beskrivna i Figur 1. Resultaten från samtliga delstudier belyser livskraftkällor för äldre personer, också vad som stärker livskraften för äldre arbetstagare att fortsätta i arbetslivet.

Avhandlingen lyfter också fram vilka interventioner som har blivit gjorda för att stödja äldre arbetstagare och vilken effekt dessa interventioner har haft på den äldre personens arbetsförmåga.

Mångsidiga insatser inklusive rehabilitering och arbetsmodificering såsom förändring av arbetsuppgifter eller arbetstid kan användas för att stödja äldre anställda i arbetet. För att stödja ett längre arbetsliv behöver företagshälsovården och arbetsgivaren följa upp sjukskrivningar och ge tidigt stöd för att upprätthålla arbetsförmågan för äldre arbetstagare som har nedsatt arbetsförmåga. En individuell vårdplan och stöd till arbetstagaren vid återgång till arbetet efter en lång sjukskrivning är också nödvändigt.

Nätverksmöten, där arbetstagaren, företagshälsovården och förman deltar, kan utgöra ett forum för att diskutera arbetsmodificeringar som stödjer anställdas återstående år i arbete. Tyvärr upplever inte alla anställda, som skulle ha nytta

av åldersrelaterade arbetsmodificeringar, att deras behov tillgodoses.

Företagshälsovården som kan påverka både på individ- och organisationsnivå har en unik roll i att stödja arbetstagarens livskraft och välbefinnande på arbetsplatsen. Samarbete mellan arbetsgivare och företagshälsovård krävs för att se resultat i välmående och arbetsförmåga.

Enligt resultaten av delstudierna kan man dra slutsatsen att ett meningsfullt arbete sannolikt förlänger människors arbetskarriär.

Även en färsk svensk studie visar på att det är till nytta för livskraften att fortsätta vara aktiv i arbetslivet även efter pensionsålder, det bidrar till att bibehålla fysiska och kognitiva resurser, berikar livet socialt och ger ekonomiska fördelar samt tillför meningsfullhet (21). Meningsfulla aktiviteter som ger livet innehåll och samtidigt ger gemenskap påverkar hälsan för den äldre människan.

Avhandlingen i sin helhet finns på: urn.fi/URN:ISBN:978-952-12-4236-6.

Tina Söderbacka

Doktor i hälsovetenskap, servicechef inom företagshälsovård, TTBotnia

REFERENSER

1. Kannisto J. Eläkkeellä ja työssä: tilasto eläkeläisten työnteosta vuosina 2007–2019. Finnish Centre for Pensions; 2021.
2. Finnish Centre for Pensions (Internet); 2020 (hämtad 21.03.2022) Hämtad från: www.etk.fi/en/finnish-pension-system/pension-reforms/ 2020.
3. Finnish Centre for Pensions (Internet) (hämtad 21.03.2022) Hämtad från: www.etk.fi/en/work-and-pensions-abroad/international-comparisons/retirement-ages/.
4. World Health Organization. Health Workforce – Data and statistics (Internet) (hämtad 20.03.2022) Hämtad från: www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/health-workforce/data-and-statistics.
5. The Occupational Health Care Act. A Study of the Legislative Process during the Period 1968–1978. 1987. Ministry of Social Affairs and Health. Research Department: Helsinki Työterveyshuoltolaki: tutkimus lainsäädännön syntyprosessista vuosina 1968–1978. STM
6. Ilmarinen J. Pitkää työuraa! Ikääntyminen ja työelämän laatu Euroopan unionissa. Työterveyslaitos, Helsinki; 2006.
7. Ilmarinen J. Work ability—a comprehensive concept for occupational health research and prevention. Scand J Work Environ Health; 2009; 35(1): 1–5.
8. Dufva H. Eläkkeelle siirtymisen kynnyksellä: Eläkkeellesiirtymisilmiön monitasoinen tarkastelu (On the Threshold of Retirement. A multi-level Study of the Retirement Phenomenon). Doctoral dissertation, Itä-Suomen yliopisto; 2012.
9. Thorsen S V, Burr H, Diderichsen F, Björner J B. A one-item workability measure mediates work demands, individual resources and health in the prediction of sickness absence (Internet). International archives of occupational and environmental health; 2013; 86(7) 755–766. Hämtad från: doi.org/10.1007/s00420-012-0807-z.
10. Nemoto Y, Takahashi T, Nonaka K, Hasebe M, Koike T, Minami U, Murayama H, Matsunaga H, Kobayashi E, Fujiwara Y. Working for only financial reasons attenuates the health effects of working beyond retirement age: A 2-year longitudinal study (Internet). Geriatr Gerontol Int; 2020; 20: 745–751. Hämtad från: doi.org/10.1111/ggi.13941.
11. Takala E, Seitsamo J, Henriksson L, Härnä M, Gould R, Nivalainen S, Kuivalainen S. Ikääntyvien työhön osallistuminen. Kirjallisuusselvitys 2000-luvulla julkaistu suomalaisesta tutkimuksesta. Työterveyslaitos. Helsinki; 2015.
12. Koolhaas W, Brouwer S, Groothoff J W, van der Klink J J. Enhancing a sustainable healthy working life: design of a clustered randomized controlled trial (Internet). BMC Public Health; 2010; 10(1): 1–8. Hämtad från: doi.org/10.1007/s00420-012-0807-z.
13. Bergbom I, Näden D, Nyström L, Katie Eriksson's caring theories: Part I. The caritative caring theory, the multidimensional health theory and the theory of human suffering. Scandinavian journal of caring sciences; 2022; 36(3): 782–790.
14. Fagerström, L. Positive life orientation— an inner health resource among older people (Internet). Scandinavian Journal of Caring Science; 2010; 24(2):349–356. Hämtad från: doi.org/10.1111/j.1471-6712.2009.00728.x.
15. World Health Organization. Constitution of the World Health Organization – Basic Documents, Forty-eight edition, supplement (Internet); 2014. Hämtad från: <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-en.pdf>.
16. Fagerström L M. The Caring Advanced Practice Nursing Model. In A Caring Advanced Practice Nursing Model. Springer, Cham; 2021.
17. Lindholm L, Holmberg M, Mäkelä C. Hope and hopelessness – nourishment for the patient's vitality (Internet). Intern J Human Caring; 2005; 9: 33–38. Hämtad från: doi.org/10.20467/1091-5710.9.4.33.
18. Söderbacka T, Nyström L, Fagerström L. Older persons' experiences of what influences their vitality – a study of 65- and 75-year-olds in Finland and Sweden (Internet). Scand J Caring Sci; 2017; 31(2): 378–387. Hämtad från: doi.org/10.1111/scs.12357.
19. Söderbacka T, Nyholm L, Fagerström L. What is giving vitality to continue at work? A qualitative study of older health professionals' vitality sources. Scandinavian Journal of Caring Sciences; 2022; 36(3): 699–705.
20. Söderbacka T, Nyholm L, Fagerström L. Workplace interventions that support older employees' health and work ability: a scoping review (Internet). BMC Health Services Research; 2020; 20: 1–9. Hämtad från: doi.org/10.1186/s12913-020-05323-1.
21. Bjuhr M, Engström M, Welmer A K, Lindberg M, Sjölund B M. Incentives behind and Experiences of Being Active in Working Life after Age 65 in Sweden. International Journal of Environmental Research and Public Health; 2022; 19(23): 15490.

Sjuksköterskeföreningen

Årets Sjukskötare 2024

Varje regional förening kan föreslå en medlem till Årets Sjukskötare 2024. Styrelsen utser Årets Sjukskötare bland de förslagna. Avsikten är att årligen premiера en av föreningens medlemmar som i sitt arbete nära patienten bidragit till utveckling av vårdarbetet och därmed ökat patientens välbefinnande och kvaliteten på vårdarbetet.

Kriterier för Årets Sjukskötare

- medlem i SFF och visat intresse för föreningens verksamhet
- har under de senaste åren genom sin yrkesutövning utvecklat det professionella kunnandet och bidragit till utvecklingen av vårdarbetet
- har god samarbetsförmåga och resurser att stöda sina kolleger

Förslaget till Årets Sjukskötare skall innehålla

- ett fritt formulerat förslag med namn, personbeteckning, adress, tjänsteställning, arbetsplats och regionala föreningens namn
- motivering till förslaget

Förslagen skall vara hos Sjuksköterskeföreningens i Finlands styrelse senast 31.1.2024. Utmärkelsen offentliggörs under år 2024.

**INTRESSERAD AV ATT
VIDAREUTVECKLAS
I DIN YRKESROLL?**

På Arcada erbjuder vi mångsidigt med fortbildningskurser inom social- och hälsovårdsbranschen. Vi anser att kontinuerligt lärande är nyckeln till att hålla din yrkeskompetens á jour och möta de krav arbetsmarknaden ställer.

Du hittar alltid hela vårt utbud av kurser på adressen:

www.arcada.fi/kurskalender

Årets Sjukskötare 2023

Under Sjuksköterskeföreningens Studiedag 28.10.2023 utsågs Anna-Fia Busk, SF i Östra Nyland, till Årets Sjukskötare. Anna-Fia busk har varit medlem av föreningen sedan 5.6.1992 och arbetar idag på Borgå Sjukhus. Anna-Fia är den andra sjukskötaren från SF i Östra Nyland som nominerats till Årets Sjukskötare.

Anna-Fia Busk utexaminerades år 1983 från Ekenäs sjukvårdsskola till hjälpskötare. Som ung hjälpskötare jobbade hon på olika hälsocentraler i Svenskfinland, men kom ganska snabbt in på dåvarande Borgå Kretssjukhus. Anna-Fia fortsatte sina studier inom vården och år 1990 utexaminerades hon till sjukskötare. År 1992 fick Anna-Fia sin specialsjukskötarexamen med huvudämne inremedicinsk och kirurgisk sjukvård från Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut. År 1993 avlade Fia approbatur i vårdvetenskap för den öppna högskolan vid Åbo Akademi.

Anna-Fia har gjort en lång karriär vid HUS Borgå sjukhus inremedicinska bäddavdelning, där hon varit anställd först som hjälpskötare och sedan som sjukskötare sen 1990. Som ansvarsområde har Anna-Fia haft patienternas medicinering och annat som hör till medicinvård på avdelningen. Hon har skött också denna uppgift utmärkt och vi kan även tacka henne för att vi har en trygg och säker medicinvård samt förbättrade utrymmen för medicinhantering.

Till höger Årets Sjukskötare Anna-Fia Busk och till vänster SFF:s verksamhetskoordinator Anne Nylund.

År 1992 tog föreningen beslut om att årligen utse Årets sjukskötare. Varje regionalförening kan årligen föreslå en kandidat. Avsikten är att premiera någon av föreningens medlemmar som i sitt arbete bidragit till utveckling av omvårdnaden och därmed ökat patientens välbefinnande och kvaliteten på omvårdnaden.

Kriterierna för årets sjukskötare är: medlem av föreningen som har visat intresse för föreningens verksamhet, har genom sin yrkesutövning utvecklat det professionella kunnandet och bidragit till utvecklingen av vårdarbetet, samt har en god samarbetsförmåga och resurser att stöda sina kolleger.

Den som utses till årets sjukskötare får en Florence Nightingalelampa i brons och ett stipendium ur Florence Nightingalefonden.

Anna-Fia har under sin långa karriär alltid sett efter patienternas bästa. Anna-Fia är en pålitlig vårdare med en hög arbetsmoral. Hennes arbetssätt är lugnt och behagligt, vilket såväl patienter samt kollegor verkligen uppskattar. Hon har under årens lopp handlett en mängd studerande och nya medarbetare, och har ett gott rykte som trygg kollega som man gärna kan vända sig till ifall man behöver hjälp.

Vi hoppas att Anna-Fia blir vald till Årets Sjukskötare. Vi ser henne som en av våra grundpelare som befrämjar både den goda vården för patienterna, och trivseln hos både nya och gamla medarbetare på vår stora inremedicinska avdelning.

Sjuksköterskeföreningen i Östra Nyland

Valborg Louhисто-priset

Under Sjuksköterskeföreningens 125-årsjubileumsfest den 28 oktober 2023, på Scandic Grand Marina Congress på Skatudden, tilldelades Märta Marjamäki, SF i Åboland, utmärkelsen Valborg Louhисто-priset.

Märta Marjamäki blev sjukskötare 1967 från Vasa sjukvårdsläroanstalt. Efter sin sjukskötarexamen har hon systematiskt vidareutbildat sig och är idag doktor i hälsovårdsvetenskaper från Turun Yliopisto 2007. Hennes arbetsuppgifter inom social- och hälsovård har gått från klinisk vård via avdelnings- och överskötare till sjukvårdslärare. Hon har fungerat som hälsovårdsinspektör vid länsstyrelsen i Västra Finlands län. Märta har anlitats som sakkunnig föreläsare vid Yrkeshögskolan Sydväst, Yrkeshögskolan Novia inom hälso- och sjukvårdens utveckling, strategier och ledarskap.

Hon har fungerat som social- och hälsovårdsdirektör samt personalchef i Pargas stad, personal- och utvecklingschef vid Åbolands sjukhus och som samkommunsdirektör i Kårkulla samkommun. Idag är Märta pensionär men är fortfarande aktivt med och påverkar i samhället. Hon innehar ordförandeposten i styrelsen för Barkbackens servicehem i Åbo och är även suppleant i social- och hälsovårdsnämnden i Nådendal.

Märta har en gedigen och systematisk utbildningsgång som ger henne bred sakkunskap inom social- och hälsovårdens olika delområden. Hon har arbetserfarenhet inom vård, sociala sektorn, utbildning/pedagogik, arbete med stödande organisationer och olika intressegrupper, frivilligarbete inom tredje sektorn med mera.

Hon har arbetat på olika nivåer inom sin sektor i det finska samhället. Inom statsförvaltningen har hon fått insyn i de statliga reglementen och dess styrningsmekanismer. I det kommunala arbetet har hon förverkligat dessa utmaningar.

Märta Marjamäki, mottagare av Valborg Louhisto-priset.

Valborg Louhisto-priset

Inför föreningens 110-årsjubileum 2008 instiftades ett nytt jubileumspris vid namn Valborg Louhisto-priset. Priset kan tilldelas en medlem eller en person utom föreningen som gjort något innovativt eller speciellt värdefullt för föreningen eller vården. Priset utdelas vart femte år när föreningen har jubileum och består av ett utmärkelsestipendium och ett diplom. Tidigare mottagare av priset är:

2008 Valborg Louhisto

2013 Marianne Falck

2018 Marianne Tallberg

Märta har varit ordförande för sjuksköterskeföreningen i Finland rf 1992--2002. På hennes initiativ grundades Sjuksköterskeföreningen i Åboland rf på nytt 1992 vars styrelsemedlem hon har varit sedan starten fram till 2012.

Kollegialitet ligger henne varmt om hjärtat och hon har aktivt arbetat för att utveckla sjukskötarens arbete som teamledare, ledare för arbetssamfund och som högre administratör inom vården. Märta är en aktiv skribent och har bidragit med artiklar till Vård i fokus samt Epione. Hon värnar om traditioner och har skrivit lokalföreningens historik år 1999 tillsammans med lektor Barbro Österberg.

Märta har också haft en viktig roll i föreningens 125-års historik, som skrivits av historikern Aapo Roselius. Hon har deltagit genom att läsa igenom texterna, kommenterat och lagt till text.

I sjuksköterskelöftet ingår bland annat "jag lovar att verka för hälso- och sjukvårdens utvecklande i vårt land". Det löftet har Märta uppfyllt till hundra procent, det vet vi alla som arbetat med henne och följt hennes yrkeskarriär. Märta's sjukskötaridentitet är stark - den har alltid legat som grund för hennes arbete.

Sophie Mannerheimmedaljen

Under Sjuksköterskeföreningens 125-årsjubileumsfest den 28 oktober 2023, på Scandic Grand Marina Congress på Skatudden, tilldelades Kerstin Skogman, SF i Helsingfors med omnejd, Sophie Mannerheimmedaljen i silver.

Kerstin "Käde" Skogmans karriär inleddes på Kirurgiska sjukhusets laboratorium. Där arbetade hon som assistent vid djurförsök. I den anrika miljön vid Kirurgiska sjukhuset väcktes tanken om en karriär inom vården.

Hösten 1964 började hon studera till sjuksköterska på kurs 28/64 vid Helsingfors svenska sjuksköterskeinstitut på Stockholmsgatan och i februari 1967 kunde hon titulera sig sjuksköterska.

"Kädes" yrkeskarriär och karriär som sjuksköterska har varit starkt kopplade till Kirurgiska sjukhuset på Kaserngatan i Ulrikasborg, Helsingfors. Kerstins har gjort sin största insats på operationsavdelningen där hon arbetade som sjuksköterska och biträdande avdelnings-sköterska. Hon har också gjort en stor insats i utvecklande av transplantationsverksamheten, på nationellt, nordiskt och internationellt plan.

Kerstin Skogman har varit medlem i föreningen sedan 1.1.1967 och var länge en av eldsjälarna i regionalföreningen i Helsingfors och var även många år ordförande för regionalföreningen. I huvudföreningen har hon haft posterna av styrelseledamot, vice ordförande och fullmäktigaledamot. Den 24 mars 2007 utsågs Kerstin till hedersmedlem i Sjuksköterskeföreningen i Finland.

Kerstin är en föreningsmänniska med hand och hjärta på rätt ställe. Sjuksköterskeföreningen är inte den enda föreningen eller verksamheten där Kerstin varit aktiv. Kerstins namn finner man i många olika sammanhang:

- styrelseledamot i Finlands sjuksköterskeförbunds (idag Finlands Sjukskötares) svenska regionförening
- hedersmedlem, tidigare ordförande och ännu aktiv medlem i FORNA (Suomen

Från vänster. Marianne Falck, Kerstin Skogman och Birgitta Geust. På nästa sida kan du läsa Kerstin Skogmans tack.

leikkausosaston sairaanhoitajat ry) som grundades 1988

- tack vare Kerstins engagemang grundades år 1993 NORNA som är ett nordiskt nätverk för operationssjuksköterskor
- aktiv inom EORNA (European Operation Room Nurses Association)
- 2007 utgavs historiken "Hyvin käsiin. Leikkaushoitajan tie vanhasta uuteen periooperatiivisuuteen". Kerstin fungerade som en av två koordinatörer för projektet. Utgivare för historiken var FORNA och Finlands sjuksköterskeförbund rf. I historiken kan man bl.a. läsa följande citat: "Historian ei tarvitse ainoastaan näyttää, kuinka maa on maannut. Se voi myös osoittaa, millä kaikilla tavoilla asiat voidaan ymmärtää."

Idag är Kerstin pensionerad men är fortfarande aktiv både i Sjuksköterskeföreningen och inom annan verksamhet. Kerstin förbinder sig till sina uppdrag och är dem trogen. Kerstins lojalitet mot föreningen och hennes ovärderliga hjälp och stöd till sekretariatets personal är svår att värdesätta. Kerstin är en sann lagspelare och det gemensamma goda är av stor vikt för henne.

Ett citat ur historiken "Hyvin käsiin. Leikkaushoitajan tie vanhasta uuteen periooperatiivisuuteen" av överskötare Naima Kurvinen passar bra in på Kerstin:

"Ett glatt ansikte och ett godt skämt bör en sköterska icke gömma i fickan".

Sjuksköterskeföreningen i Finland rf

Sophie Mannerheimmedaljen

År 1938, då det förflutit 75 år sedan Sophie Mannerheims födelse, föreslog General Mannerheims Barnskyddsförbund till Sjuksköterskeföreningen ett instiftande av en minnesmedalj. Sophie Mannerheimmedaljen överlämnas såsom en utmärkelse till speciellt förtjänta personer, som genom sin verksamhet på ett avgörande sätt befrämjat föreningens syftemål. Medaljen är utformad av den svenska skulptören Gerda Qvist och präglad i silver och brons. År 1998 präglades medaljen även i guld, och föreningen bestämde att guldmedaljen endast kunde delas ut till institutioner. S. Mannerheimmedaljen har av föreningen tilldelats:

- 1948 Nordiska sjuksköterskeorganisationerna
- 1952 Ålands lokalavdelning
- 1963 Theodora Turner, föreståndare för Florence Nightingaleskolan i London. Utdelningen skedde i samband med 100-årsminnesfesten över Sophie Mannerheims födelse.
- 1971 Anni Lundberg, stadssjuksköterska i Jakobstad.
- 1983 Marianne Tallberg (i brons)
- 1983 Katie Eriksson (i silver)
- 1998 Enheten för vårdvetenskap (i guld)
- 1998 Anita Hannusas (i silver)
- 1998 Märta Westman (i silver)
- 1998 Märta Marjamäki (i brons)
- 1998 Valborg Louhisto (i brons)
- 2002 Inger Mattsson (i silver)
- 2005 Mona Nieminen (i silver)
- 2005 Siv Sundberg (i silver)
- 2008 Ritva Munck-Tennberg (i brons)
- 2013 Marianne Buss (i silver)
- 2015 Margit Eckardt (i silver)
- 2018 Carola Klawér (i silver)
- 2023 Kerstin Skogman (i silver)

I "Profession och gemenskap. Sjuksköterskeföreningen i Finland 1898–2023." (s. 274) listas mottagarna av utmärkelsen. Tyvärr har överskötare Ritva Munck-Tennbergs utmärkelse fallit bort. Föreningen beklagar.

Tack kära Sjuksköterskeförening i Finlands styrelse!

Ett stort ödmjukt tack för den fina Sophie Mannerheimmedaljen i silver som jag hade äran att mottaga. Jag har aldrig i min vildaste fantasi tänkt mig en dylik utmärkelse.

Det är många kära kolleger som hjälpt mig på många vägar. Ensam hade jag inte klarat mig i uppdrag och verksamheter. Det behövs ledande överskötare som beviljar tjänstledigheter från det kliniska arbetet och tror på en.

Det som varit min fasta grund genom yrkesåren är den fina gruppandan vi hade i med och motgångar på Kirrans operationsavdelning. Jag om någon har upplevt den.

Tack för alla kramar, lyckönskningar och värme jag fick på Sjuksköterskeföreningens 125-årsjubileet. Den kvällen glömmer jag inte!

–Käde Kerstin Skogman–

Vill du bli avancerad klinisk sjukskötare?

Are you interested in working as an advanced practice nurse and want to deepen your nursing and medical knowledge as well as clinical skills?

Apply to our Master's degree program in Advanced Practice Nursing (120 ECTS) at Health Sciences in Vaasa. After completing this programme you will be able to practice in wider areas of responsibility, work independently in advanced clinical roles, and contribute to the development of evidence-based healthcare services. Most courses are given as online courses.

Requirements: Registered nurse, Bachelor's degree and 2 years of relevant work experience.

Finnish nurse prescribers will get 35 ECTS credited.

Time for application: 3–17.1.2024.

More information at www.abo.fi/apn

abo.fi

In Memoriam

Marianne Tallberg (f. Ehrnrooth) föddes i Uleåborg 8.8.1928 och avled lugnt 8.10.2023 i Helsingfors. Marianne avlade sin sjuksköterskeexamen 1950 och samma år gifte hon sig med Cajken (Carl-Johan). Familjen bodde först i Sverige där Elisabeth föddes och senare i Italien där Claes föddes. Yngsta sonen Georg föddes efter hemkomsten till Finland. Marianne förvärvsarbetade några år som sjukskötare i Stockholm, men därefter fick hennes yrkeskarriär vänta då familjen och sociala engagemang tog all hennes tid. Över 20 år senare tog emellertid studierna fart med besked. Marianne avlade hälsovårdarexamen 1975

vid Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut och några år senare blev hon sjukvårdslärare vid samma läroanstalt. Med oförtruten energi fortsatte Marianne vid Helsingfors universitet och blev filosofiemagister med inriktning på pedagogik 1982, filosofiedoktor i vårdvetenskap 1991 vid Kuopio universitet samt 1994 docent vid samma institution.

Temat för doktorsavhandlingen var Den sekulära sjuksköterskan i Finland från 1700-talet till den enhetliga utbildningens början 1930. Den gav anledning för Marianne att i sina anföranden påpeka att "sjukskötarens historia inte skulle romantiserats utan man bör se realistiskt på den". Eftersom avhandlingen gav henne färdigheter i historisk forskning och arkivsökning föll det sig naturligt att Marianne var en central aktör i Riksarkivets kartläggning och insamling av privat arkivmaterial omfattande vårdarbetet. Det var Mariannes förtjänst att materialet om Sophie Mannerheim, som fanns i Sverige, samt Sjuksköterskeföreningens i Finland arkiv kunde överföras till Riksarkivet i Finland. Med oförminskad kraft tog hon i slutet av 1990-talet itu med sorteringen och arkiveringen av det gigantiska material som år 1996 blev kvar efter det att Stiftelsen för sjukskötarutbildning lade ned sin 50 år långa läroboksproduktion. Det var Mariannes förtjänst att den framtida historiska vårdforskningen sålunda blev säkerställd.

Marianne hann även verka som sjukvårdslärare vid Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut 1976–1983 varefter hon förflyttade sig till universitetsvärlden. Hon utsågs att med finansiellt stöd från Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut

bygga upp den vårdvetenskapliga utbildningen vid Helsingfors universitet på 1980-talet. Marianne fungerade som biträdande professor i vårddidaktik vid Kuopio universitet 1989–1990. Det var hektiska år för Marianne, men tack vare hennes förmåga att arbeta målinriktat och samvetsgrant lyckades hon sköta sina åtaganden med ära. Efter de här intensiva utvecklingsåren var hon en flitigt anlitad föreläsare i datateknologi inom hälsovård vid Kuopio och Tammerfors universitet, Åbo Akademi och sjukvårdsläroanstalter runt om i landet.

Marianne var en helhjärtad föreningsmänniska, som redan i början av 1970-talet engagerade sig i landets dåvarande två professionella samfund, Sjuksköterskeföreningen i Finland och Finlands sjuksköterskeförbund. Hon representerade flera gånger Sjuksköterskeföreningen i Finland i de nordiska kongresserna, som arrangerades av Sjuksköterskors Samarbete i Norden. Hon innehade nästan 10 år det finska redaktörskapet i *Scandinavian Journal of Caring Sciences* och hon var under många år medlem i ett flertal internationella informationsteknologisamfund och vetenskapliga kommittéer. Inom Stiftelsen för sjukskötarutbildning tog hon initiativ till klassificering av yrkesvokabulären, det s.k. Hoidokki-projektet, som sedermera togs över av Kuopio universitet. Marianne var en efterfrågad talare på internationella kongresser och hon publicerade ett otal artiklar i internationella vårdvetenskapliga tidskrifter. Hon fungerade även som referee i landets första vårdvetenskapliga tidskrift *Hoitotiede*.

Marianne Tallberg rönt stor uppskattning både nationellt och internationellt. 1993 tilldelades hon Sophie Mannerheim medaljen i brons för sin omfattande forskning om Sophie Mannerheim, det moderna sjuksköтарыrkets grundare i Finland. Nästan 10 år senare, år 2001 förlänades hon den ärevördiga Florence Nightingale-medaljen för sina insatser i historisk vårdforskning och datateknologi i sjukskötarens arbete. Marianne kallades även till hedersmedlem i Sjuksköterskeföreningen i Finland och Finlands sjuksköterskeförbund.

Vi, som varit Mariannes kolleger vid Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut, har fått glädjen att vara hennes nära vän under flera årtionden. Under de här åren deltog vi tillsammans i otaliga möten samt konferenser utomlands och i Finland. Marianne bjöd ofta hem utländska forskare och vi deltog många gånger i sammankomsterna. Hennes man Cajken, som stöttade Marianne beundransvärt stod oftast för kockandet. Intressanta diskussioner avlöste varandra och om läget blev ansträngt, tog Marianne sin osvikliga humor till hjälp och avlevererade dråpliga, stämningslättnande historier. Allt sedan 1990-talet har vi träffats regelbundet – i början för att träna i konditionssal, senare för att äta god mat och glädjas åt vår långa vänskap. Nu saknar vi en kär vän och kollega.

Anna Ehrnrooth
Marianne Falck
Iselin Krogerus-Therman
Maicco Mustajoki

Svar på tal

av Kinge Berglund

Jag har aldrig varit bra på kvicka svar när jag blivit utskälld, ofta utskälld för sådant som inte varit mitt fel. Men nog flera timmar senare kommit på diverse sarkastiska ord.

De svarta sköterskorna beundrade jag alltid. Helt oförstående hur de klarade av att snällt lyssna på svärandet och skrikandet och sen bara vända på klacken, utan ett ord och gå bort. Det kunde inte jag, stod bara och lärde mej nya svordomar på afrikaans.

Den bästa teaterscenen på "svar på tal" området såg jag en gång i Port Elizabeth på Dagkliniken där. En ny sköterska från Skottland, Lizzie, hade anställts för några månader. Hon och hennes man, var typiska den tidens ungdomar som hörde till Commonwealth. Man gjorde en jordenruntresa, antingen då man skrivit studenten eller då utbildningen var över. Man stannade här och där för att fylla på kassan, under Commonwealth behövdes inte arbetstillstånd.

Just den här dagen var en av narkosläkarna på sitt ilsknaste humör. Det hände ofta på morgnarna, vi antog alla att blodsockret var lite lågt och försökte vara så tysta och hjälpsamma som möjligt. Men skotska Lizzie visste ju inte det. Som vanligt började han en lång ramsa om hur ingenting någonsin var så som det borde vara, i hans tycke. Lizzie lyssnade en stund, gjorde sen en liten piruett och sjöng en liten skotsk trudelutt. Nar-

kosläkaren var inte imponerad, sa det högt och ljudligt. Sen neg Lizzie djupt, som för en kunglig person och en ny piruett.

- My Mummy thinks I'm lovely!... och dansade ut från operationssalen.

Narkosläkaren var högröd i ansiktet och hade svårt att få ur sig vad han tyckte och tänkte om Lizzie. Hans splutter (mummel) var inte lätt att tyda, men ansiktsuttrycket indikerade att ett anfall av någon sort var på kommande. Kanske en infarkt. Vi hade alla svårt att inte gapskratta, men kirurgen var den som började. Så fortsatte jag och den andra sköterskan kom efter. Patienten, som inte var sövd ännu, hade lika roligt. Han var en äldre fårfarmare från Karoo och trodde tydligen att Lizzies lilla sång- och dansstund var för hans skull, så han skulle trivas i operationssalen.

Som operationssalselev blev man ofta tilldelad de långsammaste och okunnigaste kirurgen. Det var bara att stå ut och försöka få tiden att gå på något sätt. Då jag var sjuksköterskeelev i Port Elizabeth arbetade en ung kvinna på operationssalen, en som inte hade tålamod med långsamma gamla män som inte kunde få för sig vad de skulle göra och hennes sätt att få dem att sätta lite fart på jobbet var att högt och ljudligt säga

- Nurse, I'm bored to tears. Please autoclave the daily newspaper, a pencil and a rubber. I want to do the crossword!

Det satte alltid fart på gubbarna, men det var inget jag vågade göra.

Då jag var elev brukade jag ta en lång bit chromic (suturtråd) och knyta den i knutar och sen ta upp knutarna igen. Långtråkigt, men gav mej någonting att göra. Tittade ibland vad som hände i innanmätet, sällan något som behövde mer än en kompress.

Jag har en ganska produktiv fantasi, kan få för mej en massa olika scenarier. I synnerhet om kirurgen var en lite överviktig, pompös man. Kunde fantisera ett och annat om den mulliga unga mannen, hur han möjligen såg ut i olika situationer, med eller utan kläder. Så en dag hade jag klätt av honom till boxerkalsonger med magen hängande över gummibandet i midjan. Gav ett litet skratt vid den tanken och då tittade han upp.

- What's so funny?

Nu är det ju ofta så, att om man inte borde skratta, ännu mindre visa att man har roligt över någonting, så går det inte att avbryta det roliga så där bara. Alltså fick jag höra igen.

- May we share the joke?

I min fantasi var han nu på väg att tappa kalsongerna och jag skrattade högt. Alla stirrade på mej, jag försökte desperat hitta på någon idiotisk vits som jag kunde berätta, men jag hade hjärnstillestånd. Plötsligt kom jag ihåg en vits vi elever fick serverad minst en gång om dagen och be-

rättade den. Som förstås inte var rolig. Den dög tydligen då kirurgen inte frågade dess mer. Men innan operationen var över någon timme senare så hade jag klätt av och på honom många gånger i min fantasi. Men jag skrattade inte högt igen.

Jag har också en förmåga att ge fel svar på någon anmärkning. Riktiga fadäser! På Rand Clinic i Johannesburg, där jag var översköterska hade jag ofta besök av sjukhusets ägare. Det hade varit hans första sjukhus och början på kedjan med nio stora specialistsjukhus. Och hans början till miljonerna.

En dag stod jag och småpratade med honom om ett och annat. Så hamnade gamla bekanta också i diskussionen. Direktören sa någonting om Dr Myers, som jag kände från Port Elizabeth.

- Ja, han är en riktig gammaldags husläkare, sa jag då. Alltid artig, vänlig och kunnig, synd bara att hans toupé alltid sitter lite över vänstra örat. Ungefär som er toupé. Det gör att han ser lite löjlig ut när det blåser, som det ju gör non-stop i Port Elizabeth.

Han kommenterade inte mitt faux pas (blunder), men följande gång han kom på besök noterade jag att toupén satt rakt i mitten, var den dolde det som försvunnit.

Kinge Berglund

Sjuksköterskeföreningen

Save the date!

26–27.4.2024 arrangerar SFF en studieresa till Stockholm. Studieresan innefattar studiebesök, föreläsning och samvaro.

Mera info via e-post och på www.sffi.fi.
Deadline för anmälan är i februari 2024.

Utveckla dig själv och din kompetens

Högre YH-utbildning

ANSÖKAN 13-27.3.2024

**Högre yrkeshögskoleexamen inom
social- och hälsovård, flerformsstudier,
Vasa/Åbo, 90 sp**

Barnmorska (högre YH)
Bioanalytiker (högre YH)
Hälsovårdare (högre YH)
Röntgenskötare (högre YH)
Sjukskötare (högre YH)
Socionom (högre YH)

novia.fi/utbildning

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

Öppna YH och fortbildning

Grunderna i sensorisk integration,
introduktion del A, 1 sp

Kompetenshöjande fortbildning
i akut geriatrik, 3sp

Mental-och missbrukarvård, 30 sp

Sårvård, 30 sp

Sjukskötarens mottagnings-
verksamhet, 30 sp

Behörighetsgivande fortbildning
inom företagshälsovård, 15 sp

novia.fi/oppna-yh-och-fortbildning

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA | Öppna YH
Open UAS

novia.fi

På bilden fr. vänster: Anne Nylund/verksamhetskoordinator SFF, Nina Colliander-Nyman/utvecklingschef HUS, Anna Eriksson/Hälsobyns representant och Cecilia Genberg/planerare HUS. Foto: Mikko Hinkkanen, HUS.

Svenska veckan

Svenska dagen har sedan 1908 firats den 6 november. Som dag valdes Gustav II Adolfs dödsdag. Dagen är en etablerad flaggdag i Finland.

Under några års tid har språkambassadörerna på HUS bjudit in Sjuksköterskeföreningen till Svenska veckan-evenemanget, ett samarbete föreningen är mån om och glad över. Önskemålet från HUS är att representanten från föreningen är uppklädd i sjuksköterskeuniform från förr. Önskan uppfylldes även denna gång.

I år syntes Svenska veckan på flera sjukhus än tidigare, bl.a. Esbo, Lojo, Borgå och Hyvinge. Med på evenemanget var också Hälsobyn och skolkörer som sjöng på olika ställen; Muncca skolkör upptäckte i Mejls, Granhultskören framförde sitt bidrag på Jorv sjukhus och på Hyvinge sjukhus

sjöng skolkören från Svenska skolan i Hyvinge.

Under Svenska veckan lyfts svenskan i vården fram, information om HUS språkstödverktyg och en allmän uppmuntran till att våga prata svenska med patienterna. Pop up-punkterna var välbesökta och stämningen var glad och på svenska.

Att tillsammans med andra aktörer få lyfta fram svenskan i vården är viktigt. Samarbetet ger mera synlighet och en större arena. Konstateras kan att många kan svenska, vill tala svenska men känner sig obekväma med att det inte blir helt rätt. Det gäller att uppmuntra till "pokkaruotsi"!

Anne Nylund

Verksamhetskoordinator, SFF

SF i Helsingfors med omnejd

28.2.2024 kl. 18.00, årsmöte på Annegatan 31–33 C 50, Helsingfors. Stadgeenliga ärenden.

Vi vill önska samtliga medlemmar God Jul och Gott Nytt År 2024!
Styrelsen

Följ oss på: www.sffi.fi

SF i Mellersta Österbotten

Sjuksköterskeföreningens fina jubileumsmugg och föreningens läsvärda 125-års historik "Profession och gemenskap" kan köpas via regionala föreningen. Vill du köpa muggen eller historiken, skicka epost till sffimo@gmail.com eller ta kontakt till Siv 050 3452510

Vi önskar alla medlemmar en God Jul!

Följ oss på:
Facebook: SF i Mellersta Österbotten
Instagram: [sffi.mellersta.osterbotten](https://www.sffi.mellersta.osterbotten)
E-post: sffimo@gmail.com
www.sffi.fi

SF i Sydösterbotten

21.2.2024 kl. 18.00, årsmöte på Övermark Bed & Breakfast. Stadgeenliga ärenden. Efter årsmötet föreläsning om palliativ vård med läkare Heidi Bengs.

Med tanke på serveringen bör anmälan göras till Helena Strandholm–Finne senast 12.2.2024: helenastrandholm@gmail.com
Välkomna!

Följ oss på: www.sffi.fi

SF i Vasa

6.2.2024 kl. 18.00, ljusmäsa i Trefaldighetskyrkan i Vasa tillsammans med Vasa svenska församling. Kaffeservering i kryptan efteråt. Välkomna!

19.2.2024 kl. 18.30, årsmöte i Metodistkyrkan i Vasa. Stadgeenliga ärenden. Monika Koskinen

föreläser om sin forskning "Försakelsens betydelse för hälsan i olika livsskeden". Servering. Välkomna! Anmälningar senast 11.2.2024 till sfvasa@netikka.fi eller tel: 050 350 4411.

18.3.2024 kl. 18.00, medlemskväll på Vasa centralsjukhus, i föreläsningssalen Y3. Kvällens tema är "Cancer och palliativ vård". Föreläsare är: Heidi Bengs, läkare specialiserad på cancersjukdomar VCS, Magdalena Nyvall–Malm, klinisk sjukskötare på palliativa poliklinik VCS, Markku Suoranta, verksamhetsledare för Österbottens Cancerförening. Servering. Välkomna! Anmälningar senast 11.3.2024 till sfvasa@netikka.fi eller tel: 050 350 4411.

Styrelsen önskar alla medlemmar En Fridfull Jul och Ett Gott Nytt År!

Följ oss på:
E-post: sfvasa@netikka.fi
Instagram: [sjukskoterskeforeningenvasa](https://www.sjukskoterskeforeningenvasa)
www.sffi.fi

SF i Västra Nyland

5.3.2024 kl. 18.00, årsmöte på Bistro Höijers i Ekenäs. Närmare info kommer senare på hemsidan och skickas per e-post till dem som har sin e-postadress bekräftad. Stadgeenliga ärenden. Välkommen med!

Alla önskas God Gul och Gott Nytt år 2024!
Kom ihåg att uppdatera din e-post till: katarina.ekberg@outlook.com

Följ oss på: www.sffi.fi

SF i Åboland

8.2.2024 kl. 17.00, årsmöte på Barkbackens servicehus, Multavierugatan 5, Åbo. Stadgeenliga ärenden och inga val i år. Vi börjar med rundvandring och presentation av verksamheten. Efter det blir det årsmöte med kaffe och saltigt tilltugg. Anmälan senast 1.2 till sfiaboland@gmail.com. Meddela samtidigt matallergier eller dieter.

Hoppas vi syns!

Följ oss på:

E-post: sfiaboland@gmail.com

www.sffi.fi

SF på Åland

Tack för det stora intresset för Julbordet vi avnjöt på Soltuna!

5.3.2024, årsmötet. OBS! Preliminärt datum.

Mera info via mail, på facebook och föreningens hemsida.

6.5.2024, Internationella Sjukskötardagen. Firas med en våraktivitet. Mera info följer senare.

Tack för 2023. Vi önskar er en God Adventstid och en fridfull julhelg samt ett Gott nytt År. Kom ihåg att uppdatera era mailuppgifter till sffi.aland@gmail.com

Följ oss på:

E-post: sffi.aland@gmail.com

Facebook: Sjuksköterskeföreningen på Åland

SF i Östra Nyland

29.2.2024 kl. 18.00, årsmöte. Stadgeenliga ärenden. Mötet hålls på Teiras Hereford, Hopomvägen 421, Lovisa. Alla är hjärtligt välkomna med!

God Jul & Gott Nytt År!

Följ oss på:

E-post: SFFostranyland@gmail.com

www.sffi.fi

MEDLEM

Kom ihåg att uppdatera dina kontaktuppgifter, speciellt e-post adresser på: www.sffi.fi eller via info@sffi.fi

Styrelsenytt

- Helene och Walter Grönqvists stiftelse har beviljat föreningen 4 200 €.
- Föreningen har beviljat stipendium för Studiedagen 2023 samt för andra kongresser och fortbildning.
- SFF har sponsorerat YH Arcadas studerandekår HoSK rf:s halare.
- SFF har sponsorerat YH Novias studerandekår NUD:s halare.
- Styrelsen har beslutat att inte arrangera Studiedagen 2024 i Borgå. Under 2024 arrangeras istället en studieresa till Stockholm (se sid 41).
- Behöver du ett nytt medlemsmärke kan du köpa det från sekretariatet för 30 €.
- Vård i fokus kan även läsas på www.sffi.fi. Ifall du inte önskar emotta tidningen i pappersformat meddela info@sffi.fi

Viktiga datum 2024

- **31.1.2024**, deadline för Årets Sjukskötare
- **15.2.2024**, styrelsemöte
- **23.2.2024**, deadline Vård i fokus 1/2024
- **23.3.2024**, styrelsemöte
- **26.3.2024**, fullmäktigemöte, distans

Styrelsen

Ordförande

Annika von Schantz HVM, verksamhetsledare,
Hugo och Maria Winbergs stiftelse.
telefon 040 537 0376
annika.vonschantz@winbergs.fi

Vice ordförande

Ann-Maj Johansson, HVM, avdelningsskötare,
ÅUCS Åbolands sjukhus, polikliniken.
telefon 044 344 4945
annlmaj.johansson@gmail.com

Ledamöter

Katarina Ekberg, sjukskötare, Västra Nylands
Sjukhus.
telefon 040 521 0612
katarina.ekberg@outlook.com

Pia-Maria Haglund, sjukskötare.
telefon 050 545 7249
pia-maria.haglund@multi.fi

Anna Holmström, HVM, överskötare,
Helsingfors stad.
telefon 040 584 6597
anna.holmstrom100@gmail.com

Ann-Charlotte Lindfors-Nenonen, handledare inom
serviceboende, Svalåkers servicehem, Borgå stad.
telefon 040 090 5601
ann-charlotte.lindfors-nenonen@porvoo.fi

Annika Kvist-Östman, sjukskötare, hälsovårdare,
boendeledare.
telefon 050 591 0088
annika.kvist-ostman@ovph.fi

Jana Sundberg, sjukskötare, Ålands hälso- och
sjukvård, medicinska polikliniken.
telefon 040 523 8993
jana.sundberg@ahs.ax

Gerd Metsäranta, hälsovårdare/sjukskötare,
Kaskö stads hälsovårdscentral.
telefon 040 032 2696
gerd.metsaranta@ovph.fi

Ersättare

Carola Sundberg, Monica Mattila-Ekholm, Charlotta
Liesipuro, Elisabet Sonntag-Österlund, Annika Te-
trault, Katarina Ulenius, Helena Strandholm-Finne
och Antoinette Kumlin.

Fullmäktige

SF i Helsingfors

Hanna Lindquist, Helsingfors
Natascha Wrede, Helsingfors

SF i Mellersta Österbotten

Annica Haldin, Jakobstad
Marica Hinders, Nykarleby

SF i Sydösterbotten

Rose-Marie Holmberg, Tjock

SF i Vasa

Lisbeth Fagerström, Vasa
Marice Nedergård, Solf

SF i Västra Nyland

Anna Lindbom, Ekenäs
Tina Stenroos, Ekenäs

SF i Åboland

Monica Drugge-Mäkilä, Masku

SF på Åland

Laila Aaltonen, Mariehamn
Sussi Sjövall, Mariehamn

SF i Östra Nyland

Marika Innanen, Borgå

Föreningens jubileumsmugg

Sjuksköterskeföreningens jubileumsmugg är ett samarbete mellan Arabia och Sjuksköterskeföreningen.

För designen står Pekka Paikkari som har arbetat för Arabia sedan 1980-talet.

Muggen kan köpas för 25 € från regionalföreningarna eller från huvudföreningen www.sffi.fi.

“

När jag fick frågan om jag kan designa Sjuksköterskeföreningens jubileumsmugg tackade jag gärna ja. Jag har tidigare designat muggar för Arabia med djurmotiv och det föll sig naturligt att tänka på något liknande även denna gång.

Det första som jag kom att tänka på från djurvärlden var en fjäril. I det forna Grekland betydde ordet "psyke" en fjäril. Insekter var också en symbol för livsandel, luftflöde och livgivande vind. Senare fick ordet symbolisera livskraft.

Även de forna egyptierna uppfattade att ordet betydde ljus, förändring och hopp - allt som också är viktigt i en sjukskötares arbete. -Pekka Paikkari-

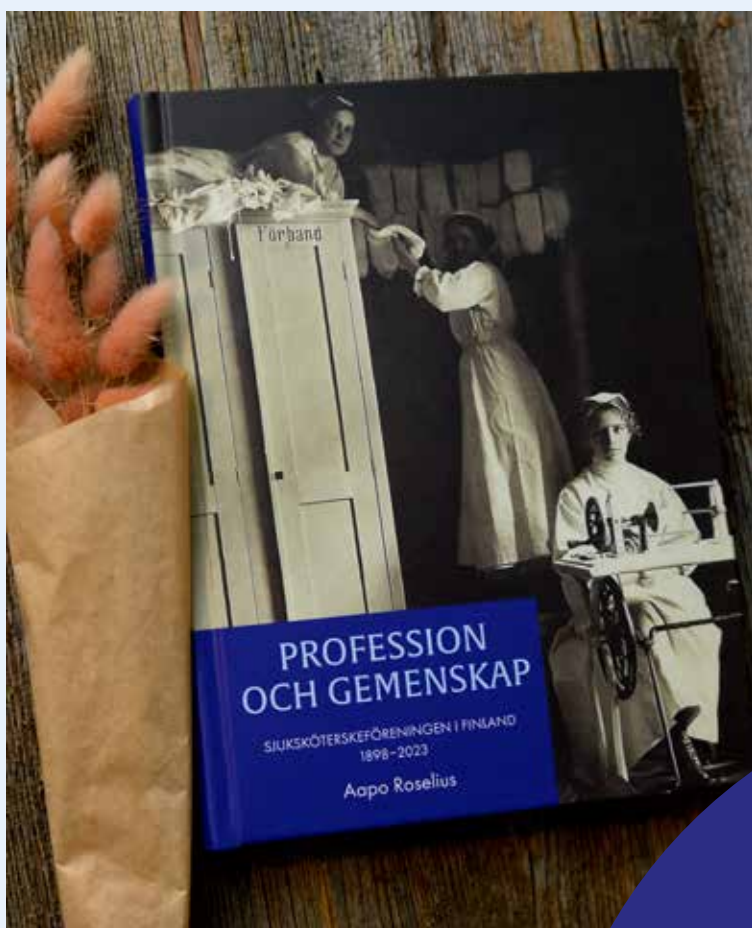
125 år

Massbrev

* . B132 *

Föreningens 125-årshistorik som julgåva?

Historiken "Profession och gemenskap" kan köpas från sekretariatet: www.sffi.fi eller från din regionalförening för 40 €.

125 år